

DE
MILITAIRE SPECTATOR.

TIJDSCHRIFT

VOOR HET

NEDERLANDSCHE LEGER.

Man bedenke, dass man auf der Reitbahn mit zweierlei Geschöpfen zu thun hat.
Das was man unrechtmässigerweise der Vernünftige nennt, ist am ungelährigsten.
PRINS VON LIGNE,

HOOFD-REDACTEUR

J. C. van Rijnveld.

DERTIENDE DEEL.

AUGUSTUS 1844. — N°. 2.

BREDA,
BROESE & COMP.
1844.

*De onbegrijpenden verstaan
dat dit Tijdschrift te hinnen
Drukken is gesnukt en door hen
wordt uitgegeven
Breda den 26 Sept. 1844.
Broese & Comp.*

MILITARY SERVICE

1863-1865

UNITED STATES ARMY

REGIMENTAL HISTORY

1863-1865

1863-1865

1863-1865

1863-1865

1863-1865

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks, in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachterij aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Majoor der artillerie, VAN RIJNEVELD, te Nijmegen, met het opschrift: voor den Militairen Spectator. Voor oorspronkelijke opstellen kan een vastgesteld honorarium gevorderd worden, te ontvangen bij de Uitgevers, na de verschijning van het 6de en 12de nummer. Het verlangen daartoe moet kenbaar gemaakt worden bij de inzending der opstellen.

VERHAAL

DER

KRIJGSGEBEURTENISSEN IN HET LANDSCHAP *RAUW*, TER WESTKUST VAN *SUMATRA*, GEDURENDE HET JAAR 1833, EN VAN DE HELDHAFTIGE VERDEDIGING VAN HET FORT *AMERONGEN*.

DOOR

H. M. LANGE,

Majoor der Infanterie bij het O. I. leger.

Maar (Nederlanders, voelt uw adel!) 't was meer groot,
Toen Leydens burgerschaar ten prooi van hongersnood,
Besloot, niet om den dood voor 't Vaderland te lijden,
Maar voor dat Vaderland tot aan den dood te strijden.
Tot schimmen uitgeteerd, wederstond elk op den wal,
Den honger, list, verraad, en Rome, en 't hee!al!
En liever 't eigen vleesch ten gorgel ingedreven,
Dan zich der Spaanschen wraak ten wissel buit gegeven.

J. F. HELMENS, *De Hollandse Natie*;
tweede zang

(Vervolg van N°. 1.)

Zoals reeds gezegd is, hadden de overwinningen welke onze wapenen op verschillende plaatsen op de Padries behaald hadden, de vrijwillige onderwerping ten gevolge van onderscheidene landschappen, onder anderen van een aanzienlijk gedeelte van die uitgestrekte gewesten, welke door de Bata's bewoond worden, en dien ten gevolge onder den naam van *Batalanden*, algemeen bekend zijn. In deze landstreek werden echter geene militaire bezettingen gelegd, in de eerste plaats, omdat de middelen daartoe ontbraken, ten anderen, omdat zulks aldaar door den luitenant-kolonel *Elout* minder noodzakelijk werd geacht, aangezien de Bata's, een Heidensch en veel minder beschaafd volk dan hunne naburen, welke de Mahomedaansche godsdienst met overdreven dweeperij aankleven, met deze laatsten, sedert jaren lang, in vijandschap geleefd hadden, en de hardste verdrukkingen van hen hadden moeten verduren, waaruit een haat geboren was, welke niet ligt in eene zachtere gezindheid verkeeren zoude; zoodat de onderwerping van de Bata's niet zoo zeer het gevolg was van de vrees voor onze overwinnende wapenen,

als wel van de hoop op bescherming tegen de verdrukkingen en mishandelingen, waaraan zij zoo lang waren blootgesteld geweest. Er bestond alzoo weinig reden om van de zijde der Bata's ontrouw te vreezen, en de ondervinding heeft geleerd dat de overste *Elout* zich in deze zijne beschouwing niet bedrogen heeft.

Om echter ook met dit volk nadere betrekkingen aan te knopen, deszelfs gezindheden en gebruiken, zoowel als deszelfs neigingen te leeren kennen, en het bekend te maken met de welwillende bedoelingen van het Nederlandsch gouvernement, eindelijk om te trachten hetzelfde zoo mogelijk terug te brengen van de afschuwelijke gewoonte, om menschenvleesch te eten, besloot de luitenant-kolonel *Elout*, den heer assistent-resident *J. W. Boers*, in commissie te zenden, om de voorgestelde oogmerken, door eene reis in die landstreek, zoo mogelijk, te bereiken.

Dien ten gevolge vertrok de heer *Boers* over zee van Padang naar Natal, alwaar bij den 7den Januarij 1833 aankwam, om zijne reis in de bedoelde landstreek, van daar aan te vangen. Hij bragt aan den 1sten luitenant der artillerie *A. F. Dresse*, die met het civiel en militair gezag te Natal bekleed was, eene schriftelijke uitnoodiging mede, om hem op zijnen togt binnen 's lands, een behoorlijk militair geleide mede te geven.

Het detachement hetwelk tot geleide van den heer *Boers* bestemd werd, was zamengesteld uit:

2 sergeanten	} Amboinezen.
4 korporaals	
2 tamboers	
en 24 fuseliers	

benevens 1 Europeeschen hoornblazer,

te zamen 33 hoofden van de kompagnie van het 7de Bataillon Infanterie, welke door den luitenant *Poland* gecommandeerd werd en te Natal gestationeerd was. Ieder man werd voorzien van 10 scherpe patronen, als veiligheids-maatregel, benevens 30 losse patronen, om daarmede de vreugde- of salut-schoten, welke bij de aankomst in onderscheidene kampongs verwacht moesten worden, te kunnen beantwoorden. Voorts

werd de heer *Boers* nog vergezeld door den Tocankoe van Natal met 100 gewapende strandmaleijers, waarvan 10 manschappen met geweren voorzien waren. 's Avonds voor het vertrek van den heer *Boers* liet de luitenant *Poland* zich overhalen om hem op dezen togt te vergezellen, niet alleen om hem de moeilijke reis door zijn gezelschap minder onaangenaam te maken, maar ook om van zijne rijke ondervinding, waar noodig, te kunnen partij trekken. De kommandant van Natal gaf hiertoe bereidwillig zijne toestemming.

Den 11den Jannarij verlieten de heeren *Boers* en *Poland* met hun geleide Natal, en bereikten dien dag de kampong Troesan, alwaar zij door de inwoners met hartelijke gulheid bejegend werden, en nachtverblijf hielden. Den 12den Januarij werd de reis voortgezet; de marsch was dien dag door de ongebaandheid der wegen zeer vermoeijend, de landstreek welke zij dien dag doortrokken, geheel ontvolkt; verscheidene kampongs werden aangetroffen, waaruit eenige jaren geleden de bewoners waren verdreven geworden, ten gevolge der invallen van de Padries van Rauw en Bondjol. Vermits de naastgelegene bewoonde kampong te ver verwijderd was, om ze nog dien dag te kunnen bereiken, werd het reisgezelschap genoodzaakt een bivouac op te slaan, waartoe eene plaats aan den oever van eene rivier gekozen werd. In dit oord hielden zich zooveel tijgers op, dat twee Maleijers in den nacht door dezelve uit het bivouac werden weggehaald, hetgeen een groot alarm te weeg bragt.

Den 15^{den} Januarij werd de marsch 's morgens om zes uur vervolgd. De Tocankoe van Natal zond een paar man vooruit, om de bewoners van de naaste kampong van de komst der onzen te verwittigen; de weg was weder zeer moeilijk en de woningen van inlanders, welke men hier en daar in kleinen getale aantrof, waren allen op palen, ongeveer acht Nedellen boven den grond gebouwd, ten einde hen tegen de tijgers te beveiligen. Omstreeks drie uur in den namiddag ontmoette men een troep van 80 à 90 menschen, welke, van een paar inlandsche vaandels en inlandsche muziek voorzien, de onzen te gemoet kwamen, om hen bij het naderen van hunne kampong te verwelkomen. In deze kampong Simpang-Talat-tang, welke een half uur later bereikt werd, rukten de onzen met slaande trom binnen, terwijl eenige salutschoten van de bewoners, door de onzen beantwoord werden. Al de inwoners kwamen de onzen verwelkomen, eene goede verblijfplaats werd hun aangewezen, en zij werden van alle levensmiddelen ruim voorzien. De heer *Boers*, die het voornemen had in deze kampong den volgenden dag te verblijven, verzocht de opperhoofden, om ook de hoofden van de naburige kampongs uit te noodigen, den volgenden dag aldaar te verschijnen, om met hen over de wederzijdsche belangen te beraadslagen. De voor-

gestelde vergadering had den volgenden dag (14 Januarij) plaats; om haar meer luister bij te zetten had de heer *Boers* zich in het costuum als assistent-resident gekleed, en het detachement kwam onder de wapenen. Een twaalfstal opperhoofden van de in den omtrek gelegene kampongs, kwam deze vergadering bijwonen; allen waren zeer armoedig gekleed en overal vond men sporen van de verdrukking der padries, welke het volk gedurende verscheidene jaren had moeten ondergaan; zoo wel bij de hoofden, als bij de bevolking, werd de beste gezindheid jegens het Gouvernement waargenomen, en op hun verzoek werd hun de belofte gedaan, van hen tegen verdere verdrukking van de padries te zullen beschermen. De bewoners dezer omstreken vonden hun bestaan hoofdzakelijk in de naburige goudmijnen, welke door den heer *Boers* en den luitenant *Poland* werden in oogenschouw genomen.

Den 15den Januarij verliet het reisgezelschap de kampong Simpang-Tjalattang, door de hoofden en een gedeelte der inwoners vergezeld wordende. De weg liep over een zeer bergachtig terrein en door zeer hooge alang-alang, welke het gezigt op de omstreken veelal verhinderde. Om één uur in den namiddag werd men eene groote menigte volk met lansen en eene Hollandsche vlag benevens inlandsche muziek gewaar, welke, door zes opperhoofden voorafgegaan, de onzen, onder het lossen van vreugdeschoten, ter verwelcoming te gemoet ging. Digt bij de Kampong Moära-Ploempoeän gekomen zijnde, kwam de geheele bevolking, welke gedeeltelijk uit Bata's bestond, de onzen verwelkomen; eene geschikte plaats werd hun tot verblijf aangewezen, en het detachement van levensmiddelen in overvloed voorzien. Door den heer *Boers* werd tegen den volgenden dag weder eene te zamenkomst met de hoofden uit den omtrek besproken. In deze vergadering, welke op den 16den Januarij gehouden werd, werd insgelijks over de wederzijdsche belangen geraadpleegd, en de beste gezindheid jegens het Gouvernement ontwaard; de hoofden gaven onder anderen den wensch te kennen, dat aldaar door ons een post zoude gevestigd worden, om hen tegen de Padries te beschermen; ofschoon aan dit verzoek vooreerst niet kon worden voldaan, werd nogtans hun de gewenschte bescherming toegezegd. De heer *Boers* besloot in deze vergadering van de goede gezindheid der hoofden en der bevolking partij te trekken, en te trachten hen van het menscheneten terug te brengen, waartoe hij hen het afschuwelijke daarvan, zooveel mogelijk onder het oog bragt. Het kostte echter moeite hun daarvan enig begrip te geven en hen aan het verstand te brengen dat in dit voorouderlijk gebruik eenig kwaad gelegen was, zoodat zij voor alsnog niet te bewegen waren er van af te zien. Dien dag werden door de heeren *Boers* en *Poland* weder eenige goudmijnen bezigtigd.

Den 17den Januarij werd, alvorens de kampong Moara-Ploempoean te verlaten, nogmaals eene vergadering gehouden, waarin door het oudste hoofd werd te kennen gegeven, dat in het menscheneten hoegenaamd geen kwaad gelegen was, aangezien dit gebruik alleen op hunne vijanden en op boosdoeners werd toegepast; maar dat zij daarom niet ongenegen waren om, ten gevalle van het Gouvernement, de belofte te doen, om zulks in het vervolg na te laten.

Voldaan over het welgelukken van deze pogingen, werd de togt nog dienzelfden dag voortgezet naar Ayer-Nanalé, wordende het detachement vergezeld van eene groote menigte volks uit de kampongs welke men het laatst bezocht had, en waarvan het getal ongeveer 250 hoofden beliep. Dit volk kwam bijzonder goed te pas bij den overtocht van twee diepe, sterkstroomende en vrij breede rivieren, op wier steele oevers rottingen waren vastgemaakt, waarvan de een tot brug en de andere tot leuning dienen moest. De overtocht over deze soort van bruggen was uiterst moeilijk en gevaarlijk, te meer daar de rottingen slap hingen en heen en weder slingerden; deze overtocht zoude zonder de hulp der inlandsche bevolking, bezwaarlijk bewerkstelligd hebben kunnen worden, vooral het overbrengen der pakkaadje. Om drie ure in den namiddag bereikte men een bambeesbosch, alwaar de inwoners van de kampong Ayer-Nanalé de onzen kwamen verwelkomen; zij hadden in dit bosch een voetpad gekapt ter breedte van ongeveer anderhalve Ned. el, om den doortocht gemakkelijker te maken. Ook in de genoemde kampong was het onthaal gul en hartelijk, voor eene goede huisvesting der onzen was zorg gedragen, en zij werden van alles ruim voorzien. Ook daar werd een treurig tafereel opgehangen van de verdrukkingen en mishandelingen der Padries, en de wensch uitgedrukt, dat het Gouvernement de bevolking daartegen mogt beschermen.

In deze kampong werd des avonds het besluit genomen om den togt tot Rauw voort te zetten; vermits men den volgenden dag eenen zeer vermoeijenden marsch zoude hebben af te leggen, aangezien de berg Boekit-Sitampal moest worden beklommen, en veel inspanning vereischt zoude worden om voor den avond de naaste kampong Tana-Bato te bereiken; alzoo werd den 18den Januarij, 's morgens om vijf uur, opgebroken van Ayer-Nanalé, en drinkwater voor het gebruik onder weg medegenomen, omdat men dit gedurende den marsch niet zoude aantreffen.

Bij het afscheid van de hoofden, werd den onzen voorzigtigheid aanbevolen, alzoo men vernomen had, dat de bevolking van Bondjol kwade voornemens koesterde, en het Gouvernement misschien zoude afvallig worden. Op deze waarschuwing werd echter weinig acht geslagen. Het hoofd van Ayer-Na-

nalé vergezelde de onzen met een groot deel der bewoners van die kampong, welke behulpzaam waren in het vervoer der pakkaadje, hetwelk, aangezien de bijzondere moeilijkheid van den weg, zeer te stade kwam. Tot 's namiddags twee ure werd aanhoudend geklommen, veelal in de brandende zonnehitte; en ofschoon men den top van den berg nog niet bereikt had, werd op een lommerrijk plekje een uur uiterust. Na vervolgens weder een goed half uur te zijn voortgetrokken, bereikte men eindelijk het hoogste punt, alwaar een hoofd met vier man van de eerstvolgende kampong de onzen afwachtte, om hen te verwelkomen. De marsch ging nu veel spoediger, en nu en dan werden de hoogten in een drafje afgehoopen; des namiddags ten half zes ure kwamen weder eenige hoofden, van inlandsche muziek voorzien, de onzen te ontmoet, en deden bij de nadering eenige vreugdeschoten; zij gaven hunne blijdschap over onze aankomst luide te kennen, betuigden hunne gehechtheid aan het Gouvernement, en gaven hun voornemen te kennen, om de onzen tegen de Bondjollers en Rauwenaars, welke volgens hun zeggen niet te vertrouwen waren, bij te staan, welke betuigingen de heeren *Boers* en *Poland* zonderling voorkwamen. Naarmate men verder voortging, werd de troep die de onzen te ontmoet kwam, talrijker; het was ongeveer acht uur in den avond, toen de kampong eindelijk bereikt werd, waar men door de menigte die het detachement vergezelde, met fakkellicht binnengeleid, en een allezins gul onthaal genoten werd; een groote tempel werd den onzen tot verblijf aangewezen, en levensmiddelen werden overvloedig aangebragt. Het opperhoofd van deze kampong, *Kalie-Manantie* genaamd, hetwelk de Mahomedaansche priesterkleeding droeg, verhaalde dat hij door de Padries gedwongen was geworden, hun geloof te omhelzen, en deed voorts nog mededeeling van onderscheidene mishandelingen, hun door de Padries van Bondjol en Rauw aangedaan. Nadat de hoofden ons verlaten hadden, gaf het detachement zich over aan de rust, welke het na eenen zeer vermoeijenden marsch van ongeveer vijftien uren, zoo zeer behoefde.

Het was 's nachts omstreeks elf uur, toen de luitenant *Poland*, na slechts weinige oogenblikken gerust te hebben, door eene buitengewone beweging in de kampong ontwaakte; duidelijk werd hij het heen en weder loopen van vele menschen gewaar, doch, aangezien er niet luide gesproken werd, kon hij niet verstaan wat er eigenlijk omging, en kwam hij tot het vermoeden, dat men zulks voor hem verbergen wilde. De luitenant *Poland* beval den sergeant van de wacht groote waakzaamheid aan, en de zorg om het verblijf der onzen door geene verdachte personen te laten naderen. Eenige oogenblikken later kwam de Amboinesche sergeant *de Longa*, den luitenant *Poland* berigten, dat hij uit eenige opgevangen gezegden, ge-

geloofde te moeten opmaken, dat er gewichtige gebeurtenissen en moorden hadden plaats gevonden. De luitenant *Poland* wekte daarop den heer *Boers*, die onmiddellijk den Toeankoe van Natal deed ontbieden, om te vernemen wat er gaande was. Deze Toeankoe deelde daarop mede, dat eene zeer ongelukkige gebeurtenis moest hebben plaats gehad, waarvan hem de bijzonderheden echter nog niet bekend waren, doch dat hij den tolk had uitgezonden, om deswege berigten in te winnen. De tolk kwam vervolgens terug, vergezeld van het kampongshoofd en nog eenige andere hoofden; allen schenen zeer ontsteld te zijn, en op de uitnoodiging van den heer *Boers*, om mede te deelen wat er gebeurd was, gaven zij berigt dat al de gouvernements-troepen waren om het leven gebragt, een berigt dat de heeren *Boers* en *Poland* niet weinig verschrikte. Op de al verder gedane vragen, kreeg men het berigt, dat de posten te Loender, Loebo-si-Kapping, Bondjol, Trantangantongang en Loebo-Ambalo, binnen den tijd van vier-en-twintig uren, allen afgeloopen, de bezettingen vermoord geworden waren, niemand was gespaard gebleven; men vernam wijders dat geheel Alaham-pandjang en Rauw in opstand waren, dat de gemeenschap met Padang verbroken was, en dat de Toeankoe's *Iman* en *Moeda* van Bondjol, in de zamenzwering, welke reeds zulke noodlottige gevolgen gehad had, eene hoofdrol speelden. Voorts vernam men dat het fort Amerongen in Rauw omsingeld was, doch zich nog staande hield, en dat zekere Toeankoe *Hadji-Tamboesy*, de Rauwenaren tot den afval van het Gouvernement had overgehaald en hunne bewegingen bestuurde. Men vernam echter tevens dat de regent van Mandehiling, *Radjo-Gedobang*, met ongeveer 400 Bata's naar Rauw was opgerukt, om de bezetting van het fort Amerongen ter hulp te snellen.

Deze berigten waren voor het reisgezelschap verpletterend, doch de wakkere luitenant *Poland* kwam onmiddellijk tot een kloek besluit. Hij begreep, dat hij thans, nu het gevaar nabij was, de tot nu toe vervulde rol, namelijk die van tot reisgezelschap te dienen, moest laten varen en tot de hem eigenaardige werkdadige bestemming terugkeeren; dat hij het bevel op zich moest nemen van de troepen onder zijn bereik, zoowel het detachement Amboinezen, als de Maleijers van Natal; en ofschoon zulks niet strooken mogt met de gevoelens van den heer *Boers*, gaf hij zijn voornemen te kennen, om 's anderen daags vroegtijdig met de geheele beschikbare magt op marsch te gaan naar Rauw, om het fort Amerongen bij te springen en zoo mogelijk te ontzetten, en nam daartoe al dadelijk de noodige beschikkingen.

Den 19den Januarij begaf de troep zich weder op marsch. Zoowel het detachement Amboinezen als de Maleijers, voorzagen zich ruim van levensmiddelen, waarin het kampongs-

hoofd hen zeer behulpzaam was; allen waren vol geestdrift om hunne makkers binnen het fort Amerongen ter hulp te snellen; *Kalie-Manantie* ging aan het hoofd van een zestigtal Bata's zelf mede, en ook de heer *Boers* besloot de onzen op hunne onderneming te vergezellen. De luitenant *Poland* had de geweren doen laden.

De marsch werd met den meesten spoed, en in de diepste stilte ondernomen, om zoo mogelijk, zonder door den vijand ontdekt te worden, de plaats der bestemming te bereiken. Na eenen vermoeijenden marsch bereikte de troep, 's namiddags om vijf ure, de kampong Tamean, alwaar tot 's avonds tien ure werd uitgerust. In deze kampong, zoowel als in eenige anderen, welke de onzen waren doorgetrokken, werd de beste gezindheid ontwaard. Om tien ure werd de marsch voortgezet, en den 20sten Januarij, des morgens om acht ure, bereikten de onzen de kampong Lama, alwaar zij bleven rusten. De luitenant *Poland* werd met genoeg en ontwaar, dat uit iedere kampong Bata's medegingen, om aan de onderneming deel te nemen, zoodat de schaar van lieverlede talrijker werd. Om tien uur 's morgens werd de marsch weder aangenomen; de weg was bij uitstek moeilijk en liep over steile hoogten en door diepe ravijnen. Om twaalf ure 's middags ontmoette men eenige Bata's, welke van Rauw kwamen en door den regent van Mandehiling gezonden werden, om nog meer volk ten strijde op te roepen; zij gaven het berigt dat het fort Amerongen steeds belegerd was, doch de bezetting zich dapper verdedigde. Ten negen ure 's avonds bereikten de onzen weder eene kampong en werden, zoo als overal, met vreugde ontvangen. Vermits de manschappen bijna bezweken van vermoeidheid, besloot de luitenant *Poland* aldaar te vernachten.

De onzen stelden zich den 21sten Januarij, 's morgens ten half zes ure weder in beweging. Door het onophoudelijk klimmen en dalen en door de ongebaandheid der wegen, was de marsch thans nog vermoeijender dan den vorigen dag. De onzen trokken verscheidene kampongs door, waarin zij niet dan vrouwen en kinderen aantroffen, doordien de mannen met *Radja-Gedobang* waren opgerukt naar Rauw. Ten drie ure in den namiddag bereikten zij de kleine kampong Limoen-Manies, aan die zijde de laatste plaats welke tot het grondgebied der Bata's behoort. Eenige vrouwen aldaar betreurden hunne echtgenooten, welke bij de gevechten in Rauw gesneuveld waren, en hieven een jammerlijk geschrei aan. De berigten welke men alhier omtrent het fort Amerongen ontving, waren zeer ongunstig; men vernam dat Toeankoe *Tamboesy* alles in het werk stelde om het fort meester te worden, en dat den volgenden morgen op nieuw een algemeene en krachtige aanval zoude ondernomen worden, waartoe eene menigte stormladders

werden in gereedheid gebragt; terwijl men vreesde dat gebrek aan leeftogt en munitie, de bezetting weldra zoude doen bezwijken.

De luitenant *Poland* hield met de inlandsche hem vergezellende hoofden, een gesprek, waaruit hem bleek, dat zij bereid waren met hem zoo spoedig mogelijk verder op te rukken om het fort Amerongen hij te springen; hij nam voorts de Bata's in oogenschouw, wier getal tot meer dan 400 man was aangegroeid, waaronder ruim 100 geweerdragende; vervolgens sprak hij zijne Amboinesche soldaten eenige bemoedigende woorden toe, om hen voor te bereiden tot een heet gevecht, hetwelk hij dacht dat den volgenden dag zou moeten geleverd worden; bij allen ontwaarde hij eene alles goeds voorspellende geestdrift, en een luid gejuich werd door hen aangeheven, toen juist na deze toespraak, een kanonschot van het fort Amerongen werd gehoord en tot bewijs strekte dat de brave bezetting zich noch staande hield.

's Avonds ten half zes ure werd de togt weder voortgezet en aangevangen met het doorwaden van eene kleine rivier. Slechts even had men de andere zijde bereikt, toen men eenige Bata's ontmoette, waaronder het hoofd der kampong Limoen-Manies, *Radja-Gagatengeärie* genaamd, die een menschenhoofd aan een stuk rotting gebonden, in de hand droeg. Dit opperhoofd gaf luide zijne vreugde te kennen over de aankomst van den luitenant *Poland* en de hem onderhoorigen, en voorspelde als een gevolg daarvan, de redding van het fort Amerongen. Hij deelde voorts mede, dat hij met de zijnen dien dag scherp gevochten had tegen de Padries, dat twee van zijne zonen daarbij waren omgekomen en de derde gewond was, terwijl hij-zelf een schampschot bekomen had; doch dat hij zich troostte, in het vooruitzicht van zich dien avond goed te zullen vergasten aan het menschenhoofd, hetwelk hij bij zich had en dat hij eenen Padrie had afgeslagen. Dato *Radja-Gagatengeärie* gaf aan den luitenant *Poland* voorts den raad, om den ondergang van de maan af te wachten, alvorens den marsch voort te zetten, ten einde het gevaar van door den vijand ontdekt te worden, te verminderen. Aan dezen raad gehoor gevende, werd de marsch niet voor negen uur des avonds vervolgd, en met hetzelfde oogmerk werden de lontjes der geweren van de Bata's en Maleijers uitgedoofd, omdat deze in de duisternis van verre kunnen gezien worden, hetgeen de aankomst der onzen zou kunnen verraden.

Dato *Radja-Gagatengeärie* hield zich slechts weinige oogenblikken te Limoen-Manies op, en was reeds voor negen ure terug bij de onzen, om hen tot gids te dienen op den moeilijken weg welken zij nog hadden af te leggen; de marsch werd met de meeste omzigtigheid voortgezet, om twaalf uur 's nachts was de hoogte, welke men over moest, beklommen;

zoodra de onzen haar aan de andere zijde begonnen af te gaan, ontwaarden zij reeds de bivouac-vuren van de Padries, welke om het fort Amerongen gelegd waren. Vervolgens kwamen zij aan eene vlakke met rijstvelden, waardoor eene rivier stroomde, welke onderscheidene malen moest worden doorwaad, om de kampongs te vermijden, welke op de oevers gelegen zijn, hetgeen noodzakelijk was om niet ontdekt te worden. Op deze wijze werd de marsch in de grootste stilte voortgezet, tot zich plotseling een geweervuur en eenige kanonschoten lieten hooren, en door de ontvlaming van deze laatsten, de plaats waar het fort Amerongen gelegen was, voor den luitenant *Poland* en de zijnen zichtbaar werd. Eindelijk, den 22sten Januarij, 's morgens tusschen een en twee uur, gaf de priester *Kalie-Manantie*, den luitenant *Poland* te kennen, dat zij tot nabij Bondjol-Rauw, waarin de regent *Radja-Gedobang* met de Bata's gelegd was, genaderd waren, en verzocht hij dat de troep zoude halt houden, midderwijl hij den genoemden regent van de aankomst der onzen zoude gaan verwittigen. Van dit oponthoud maakte de luitenant *Poland* gebruik, om den troep welke hem gevolgd was te verzamelen, en met genoegen werd hij ontwaar, dat het getal Bata's die hem uit de verschillende kampongs welke hij was doorgetrokken, gevolgd waren, tot ongeveer 500 hoofden gestegen was. Hij liet vervolgens de lontjes der geweren weder ontsteken.

Na eenig oponthoud, hetwelk veroorzaakt werd doordien de regent van Mandehiling geen geloof kon slaan aan de aankomst der onzen, hetgeen eerst veranderde nadat de luitenant *Poland* zelf zich was gaan vertoonen, werden de onzen door den gemelden regent en zijne Bata's, in de versterkte kampong Bondjol-Rauw binnengelaten en met blijdschap ontvangen. Nu liet de luitenant *Poland* zich dadelijk de vereischte mededeelingen doen omtrent den toestand van het fort, dat geen kanonschot ver gelegen was, en omtrent de stelling van den vijand; hij vernam des vijands voornemen, om den volgenden dag eenen algemeenen aanval te ondernemen, waartoe alle toebereidselen gemaakt waren, en alras werd door hem en *Radja-Gedobang* het besluit genomen, den vijand daarin voor te komen, en, begunstigd door de duisternis, met hunne gezamentlijke magt, welke nu ruim 1000 man beliep, den aanval op den om het fort gelegerden vijand te ondernemen, welke aanval in den vroegen morgen om drie ure, zooals reeds vermeld is, met even veel beleid en dapperheid, als gelukkig gevolg werd uitgevoerd, en het ontzet van het fort Amerongen ten gevolge had. — Vervolgen wij thans ons verhaal, dáár waar wij het laatstelijk hebben afgebroken, om te verklaren, aan welke omstandigheden de zoo onverwachte komst van den luitenant *Poland* en de zijnen, tot het ontzet van het fort Amerongen, was toe te schrijven.

De door den luitenant *Poland* genomen maatregelen, hadden, zoo als reeds gezegd is, eene gewenschte uitkomst, zoodat binnen het fort Amerongen weldra een genoegzame voorraad levensmiddelen voor den tijd van vier maanden verzameld was. Zoodra de zaken in Rauw een weinig tot rust en orde waren teruggebragt, vermeende de luitenant *Poland*, dat het van belang was, eenige van de hoofden welke aan den opstand een bijzonder werkdadig deel genomen en zich aan verraad jegens het Gouvernement hadden schuldig gemaakt, in handen te krijgen, ten einde hen de verdiende straf te doen ondergaan, en daardoor anderen af te schrikken; want teregt begreep hij, dat alleen door met klem en nadruk te handelen, het vertrouwen op, en de vrees voor onze magt konde gaande gehouden en ons hersteld gezag in Rauw gehandhaafd worden, en dat zachtheid en toegevendheid alleen als zwakheid zouden worden aangemerkt; terwijl het dwaas geweest zoude zijn, zich te vleijen met de vooronderstelling, dat de Rauwenaren, om andere redenen dan door den dwang der noodzakelijkheid en uit vrees, en anders dan in schijn, hunne onderwerping aan het Gouvernement andermaal hadden aangeboden. Het gelukte den luitenant *Poland*, zeker hoofd uit Rauw, met name *Bagindo-Osman*, die aan het hoofd van 30 Rauwenars, met den titel van kapitein en eene bezoldiging van vijftig gulden 's maands, zich in Gouvernements dienst begeven had, en die bij het uitbarsten van den opstand, niet alleen 's vijands zijde onmiddellijk gekozen had, maar ook getracht had den luitenant *Popje*, die met een detachement was uitgerukt, verradelijk te overvallen; het gelukte hem, zeggen wij, dezen snoodaard in handen te krijgen, en werd hij dan ook met den strop gestraft, (art. 33 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande), welk lot ook later te beurt viel aan zekeren priester, met name *Hadji-Mamet-Salem*, in wiens woning de lilla's, waarmede de redoute te Loender was gewapend geweest, en vele kleedingstukken van de aldaar omgebragte bezetting gevonden werden.

De toestand van den heer *Boers* verwekte allens bezorgdheid; de wond welke hij aan het linker been bekomen had en die zeer ontstoken was, verergerde dagelijks en veroorzaakte somtijds hevige koorts; en vermits hem, door gemis van geneesheer en middelen, niet die hulp konde gegeven worden welke noodzakelijk was, zoo werd het besluit genomen dat hij naar Natal zoude terugkeeren. De heer *Boers* vertrok alzoo den 26sten Januarij, en bekwam tot geleide den Toeankoe van Natal met 30 zijner Maleijers, benevens 150 Bata's, welke laatsten ook dienen moesten om hem te dragen, daar het gaan hem onmogelijk geworden was. Den 4den Februarij kwam de heer *Boers* te Natal behouden aan, zeer voldaan over de hulp en bereidwilligheid, welke hij onderweg van de bevolking van

Mandehiling ondervonden had, doch de staat van zijne wond was geenszins gebeterd.

De hond van den luitenant *Engelbert van Bevervoorden*, die hem bij zijn vertrek van het fort Amerongen vergezeld had, kwam met eenige zware wonden en als een geraamte uitgeteerd, den 27sten Januarij, in genoemd fort terug, en werd door de bezetting onmiddellijk herkend. Ofschoon men toen te Rauw nog geen stellig berigt had van hetgeen den genoemden officier was wedervaren, deed de terugkomst van dezen hond, in zulk eenen deerniswaardigen staat, toch niets goeds vermoeden. Het arme dier werd door de soldaten met dezelfde hartelijkheid ontvangen alsof het een oud krijgsmakker geweest ware.

Den 28sten Januarij werd aan den 1sten luitenant *Poland*, door eenen spion berigt gegeven, dat de bevolking van Loebosikapping in aanmarsch was, en zich gereed maakte om het fort Amerongen met eene groote magt te komen aanvallen, voorts dat de bevolking van Loender en omstreken gezind scheen 's vijands zijde te kiezen, en ijverig bezig was met het opwerpen van verschansingen, om zich des noods tegen de onzen te verdedigen. De luitenant *Poland* vaardigde onmiddellijk eenige zendelingen af naar Loender en nog eenige anderen onder Rauw behoorende kampongs, om derzelve hoofden binnen het fort Amerongen te ontbieden, met bedreiging dat men hen anders spoedig de kracht onzer wapenen zoude doen gevoelen. Strenge maatregelen waren hier noodig, om het onderworpen gedeelte van Rauw in bedwang te houden; want het was te vreezen, dat ook dat gedeelte het voorbeeld der kwalijkgezinden volgen zou, wanneer zulks straffeloos kon plaats vinden. De hoofden van Loender voldeden echter niet aan deze uitnoodiging, vermoedelijk gerust gesteld door den afstand van ruim vijf uren gaans, waarop zij van het fort Amerongen verwijderd waren. Den daarop volgende dag ontving men het belangrijke en voor de onzen gunstige berigt, dat Toeankoe *Moeda* van Bondjol, overleden was aan de gevolgen eener wonde, welke hij bekomen had bij de overrompeling van onzen post aldaar en het vermoorden van de bezetting.

Inmiddels ontvingen de officieren te Rauw, eenen brief van den luitenant-kolonel *Elout*, waarbij deze hen te kennen gaf, dat het hem voor alsnog onmogelijk was eenige ondersteuning te zenden, en hij hen alzoo de vrijheid liet om op Natal of Ayer-Bangies terug te trekken, of zoodanig te handelen als zij naar omstandigheden zouden noodig achten. Ook van den luitenant *Dresse* en van den heer *Boers*, ontvingen zij brieven van Natal, waarbij de terugtocht nadrukkelijk werd aangeraden, en te kennen gegeven, dat volgens aldaar ingekomen berigten, na het Poassa-feest, vermoedelijk een algemeene

aanval op het fort Amerongen zoude ondernomen worden. Om redenen, welke reeds vermeld zijn, vermeenden zij echter dat deze terugtogt evenmin uitvoerbaar, als in 's Gouvernements belang wenschelijk was, en vermits het fort van leeftogt voorzien en in verdedigbaren staat gebragt was, zoodat een vijandelijke aanval met eenige gerustheid konde worden afgewacht, gaven zij aan den luitenant kolonel *Elout* te kennen, dat zonder deszelfs uitdrukkelijken last, niet tot den terugtogt zoude worden overgegaan.

Ofschoon de bezetting van het fort Amerongen nog steeds in eenen zorgelijken toestand verkeerde, mogt de staat van zaken, naar de omstandigheden, nogtans gunstig genoemd worden. De maatregelen welke de luitenant *Poland* genomen had, schenen op de bevolking van Rauw eenen gewenschten indruk gemaakt te hebben, zoodat dezelve, althans in schijn, bereidwillig voldeed aan alle bevelen welke haar gegeven werden; verscheidene hoofden van meer en minder belang, welke zich aan verraad hadden schuldig gemaakt, en die steeds gevaarlijk geacht werden voor de rust, werden in hechtenis genomen; onder anderen werd zekere *Toeankoe Rauw*, die zich naar *Ayer-Bangies* begeven had, om de bevolking in die streken tegen het Gouvernement op te ruijen, op last van den luitenant *Poland*, door den adjudant-onderofficier *J. H. C. Schultze*, kommandant van het fort aldaar, opgeligt en gevangelijk gezonden aan boord van Z. M^s. schoener *Circé*, om met dat vaartuig te worden weggevoerd. Een uur na zijne aankomst aan boord overleed hij echter, ten gevolge van wonden bij zijne gevangenneming bekomen, doordien hij zijne kris trok en zich met geweld daartegen wilde verzetten.

Met oogmerk om de gemeenschap weder daar te stellen tusschen het fort Amerongen en *Ayer-Bangies*, deed de reeds genoemde adjudant-onderofficier *Schultze*, met 20 man van de bezetting van *Ayer-Bangies*, benevens 300 Maleijers, eene patrouille naar Rauw en kwam den 8sten Februarij op het fort Amerongen aan, van waar hij, na rustdag gehouden te hebben, naar zijnen post terugkeerde.

Terwijl de luitenant *Poland* zich, zooals wij gezien hebben, beijverde om de zaken slepende te houden, tot dat meer magt hem de gelegenheid zoude geven aanvallerwijze te handelen, mogt hij met de overige officieren, zoo mede met de onder-officieren en soldaten der bezetting, het genoegsmaken, dat de luitenant-kolonel, resident en militaire kommandant *Elout*, bij missive van den 9den Maart 1855, aan allen zijne hoogste tevredenheid betuigde over hunne handelingen, welke zoo zeer door moed en beleid gekenmerkt waren, wordende de 1ste luitenant *Poland*, te rekenen van den 1sten Februarij bevorens, benoemd tot civiel en militair gezaghebber over de landschappen Rauw en Mandehiling, terwijl de 2^{de}

luitenant *Logeman*, onder zijn toezigt belast bleef met het civiel beheer van het landschap Rauw, in eenen meer beperkten zin, zoo mede met het kommandement van het fort Amerongen. In diezelfde missive werd de toezending aangekondigd van eenige versterking aan manschappen, zoo mede van munitie, geld en arak.

Inmiddels werden gedurig verontrustende berigten ontvangen van de kanten van Loender, in welks omtrek de vijand van *Alahan-Pandjang*, *Alahan-Matie*, *Loebo-Sikapping*, *Koempolan* en meer andere districten, zoomede de beruchte *Toeankoe Tamboesy* en de zijnen, zich verzamelde en verschanste, met het oogmerk om in het landschap Rauw eenen inval te doen. Om zulks zooveel mogelijk te keer te gaan, zond de luitenant *Poland* den 12den Maart 1000 Rauwenaars, met den inlandschen fuselier *Sader* om hunne bewegingen te besturen, naar Loender, ten einde aldaar in 's vijands nabijheid post te vatten, en met strenge bevelen, om het indringen van den vijand op het grondgebied van Rauw te beletten; deze troep werd kort daarop door nog meer Rauwenaars, onder geleide van twee inlandsche soldaten, gevolgd, welk geleide voornamelijk ten doel had, het gedrag der Rauwenaars, welke men niet vertrouwen kon, te bespieden, en van hetgeen verdacht mogt voorkomen, bij tijds kennis te geven. De Rauwenaars geraakten bij hunne aankomst in de nabijheid van Loender, met de *Padries* in een scherp gevecht, doch het gelukte hun niettemin, op slechts een half uur van de vijandelijke verschanzingen, eene stelling in te nemen.

Den 22sten Maart kwam de sergeant-majoor *J. F. van Geersdaele*, met een detachement, bestaande uit één Europeesch korporaal en zeventien Europeesche scherpshutters, benevens een *Tommongang* en vijf-en-twintig man van de *Javasche barissan*, over *Ayer-Bangies*, op het fort Amerongen aan, eenige krijgsbehoefsten, arak, benevens 400 Spaansche matten in zilveren specie medebrengende, en met last om den *Tommongang* met de manschappen van de *barissan*, op genoemd fort ter versterking achter te laten, en met de Europeanen over Natal terug te keeren naar Padang. Den daarop volgenden dag zond de luitenant *Poland* een detachement naar *Tana-Bato*, om een transport krijgs- en andere behoeften, hetwelk van Natal verwacht werd, af te halen.

Van de tijdelijk vermeederde krijgsmagt in en om het fort Amerongen, door het aanwezen van den sergeant-majoor *van Geersdaele* met zijne scherpshutters, en van de goede gezindheid van den regent van *Mandehiling* en zijne onderhoorige *Batas*, welke gedurig hun verlangen te kennen gaven om den vijand aan te vallen, en over zoo vele jaren van verdrukking wraak te nemen, meende de luitenant *Poland* te moeten partij trekken, om den vijand, wiens magt in den omtrek van Loen-

der gedurig aangroeide, van daar te verdrijven, die plaats door de kracht der wapenen tot onderwerping te brengen, en den post, die aldaar was gevestigd geweest, te herstellen. Reeds den 17den Maart had de regent *Radja-Gedobang*, 2000 Bata's doen oprukken, welke in de nabijheid van het fort gelegerd waren, en den 23sten begaf zich de luitenant *Poland* met den luitenant *Popje* en twee officieren van de barissan, op marsch naar Loender, aan het hoofd eener kolonne van 116 bajonetten, benevens een' handmortier, zoo mede de reeds vermelde Bata's onder den regent van Mandehiling; des avonds ten zeven ure kwam hij op den afstand van een kwartier uurs van 's vijands stellingen bij Loender aan, alwaar hij eene redoute betrok, welke door de Rauwenaren was opgeworpen.

Na des vijands stellingen te hebben opgenomen, liet de luitenant *Poland*, den 24sten Maart, 's morgens om zeven ure, tegen de vijandelijke sterkten oprukken, en de verschansingen ten oosten van Loender door de Rauwenaars, en die ten westen door den regent van Mandehiling met de Bata's aanvallen. Om negen ure was het gevecht algemeen en zeer levendig; de luitenant *Poland* deed in de meest nabij gelegene vijandelijke benting, waarvan de vijand er vier had, welke eene linie daarstelden van een vierde uurs uitgestrektheid, twaalf granaten werpen; doch op hetzelfde oogenblik waagde de vijand, ziende dat het gevecht door de Rauwenaars slechts schoorvoetend werd voortgezet, eenen uitval in massa tegen deze laatsten, en deed hen terugdeinzen. Door een welgerigt en goed onderhouden tweegelederenvuur van onze geregelde troepen, werd de vijand echter genoodzaakt, met achterlating van eenige dooden en gewonden, binnen zijne verschansingen de wijk te nemen, waarop de luitenant *Poland* met de zijnen binnen eene kleine redoute post vatte, terwijl het gevecht door den regent van Mandehiling en door de Rauwenaars den geheelen dag werd voortgezet, wordende door de Bata's achtereenvolgens kleine verschansingen opgeworpen en langzamerhand vooruitgebracht, tot op een gewerschot van de vijandelijke stellingen.

Des avonds om zeven ure deed de luitenant *Poland* andermaal granaten en brandkogels werpen binnen de vijandelijke sterkten, en gaf hij de noodige bevelen tot eenen algemeenen aanval om acht ure. Deze aanval werd onder het slaan en blazen van den stormpas, met onstuimigheid, ten uitvoer gebracht, en met zulk een gunstig gevolg bekroond, dat de vijand binnen een half uur de wijk nam, en alle vijandelijke verschansingen reeds om negen uur in onze magt waren, vernield en verbrand werden. De regent van Mandehiling kreeg last om den vijand met de Bata's na te zetten, en deze vervolgde hem tot nabij Loebo-Sikapping, daarbij veertien kampongs in de asch leggende.

's Daags na deze overwinning, kwam het hoofd van Loender reeds vroegtijdig zijne onderwerping aanbieden, en smeken om

vergifenis over zijn gedrag. Hem werd dien ten gevolge bevolen volk te leveren, om te Loender weder eenen post te vestigen, en 's Gouvernements dienaren verder in alles behulpzaam te zijn; voorts werd hem gelast, de lijken van de vorige bezetting, welke zeer mishandeld en verminkt in de gracht van de vroegere sterkte gevonden waren, te doen opgraven en behoorlijk ter aarde te bestellen. Na het vermelde gevecht, ontdekte de luitenant *Poland* eenen troep Bata's, welke bezig was zich aan een lijk te vergasten; op zijne uitnoodiging lieten zij zulks na, doch vermoedelijk hebben zij hun maal hervat, zoodra hij zich verwijderd had, er ook geen kwaad in ziende, omdat het een lijk van den vijand was.

Nadat voorts de vijandelijke verschansingen geslecht waren, keerde de luitenant *Poland* met zijne kolonne terug naar het fort Amerongen, den post te Loender bezet latende door de Rauwenaars, en eenen anderen post, welke te Lamba gevestigd werd, door het volk van Mandehiling.

Bij deze gevechten werden van onze zijde gewond: een Amboineesch fuselier, de regent van Mandehiling *Radja Gedobang*, Dato *Radja-Gagatengeärie* van Limoen-Manies en zestien man van zijne hulpbende, en Dato *Soetan-Pangoelo* van Natal, benevens twaalf Rauwenaren. Het getal gesneuvelden en gewonden van den vijand kon niet worden opgegeven; negen dooden werden gevonden, waaronder het opperhoofd *Paki-Ibrahim* van *Alahan-Pandjang*, terwijl de broeder van den Toekoe *Tamboesy*, zoude zijn gewond geworden. Degenen welke zich bij die gelegenheid bijzonder hadden onderscheiden, waren: de 2de luitenant *Popje*, de sergeant-majoor *van Geersdaele*, die dezen togt op zijn verzoek bijwoonde, de sergeant *Johannes*, de hoornblazer *Beaucamp*, de Amboinesche sergeant *de Longa*, de Tommongongs *Kerto-Redjo* en *Wongso-di-Poero*, de regent *Radja-Gedobang*, Dato *Bagindo-Alam* van Padementingi, Dato *Soetan-Pangoelo* van Natal, en de Maduresche fuseliers *Sader*, *Baxa*, *Tarka* en *Tanja*, welke tot aanvoerders der Rauwenaars waren aangesteld.

Ten gevolge van deze overwinningen was het geheele landschap Rauw van vijanden gezuiverd. De luitenant *Poland* maakte van den gunstigen indruk daardoor te weeg gebracht, gebruik, om alles op eenen behoorlijken voet te regelen. Binnen den tijd van veertien dagen was onze verschansing te Loender voltooid; zij werd bezet door Bata's, met eenige onzer manschappen, onder bevel van eenen sergeant, en bewapend met de lilla's, welke op de vorige sterkte aldaar waren geplaatst geweest; een goede weg werd van het fort Amerongen naar Loender en in andere gedeelten van het landschap aangelegd. Bezuiden het fort Amerongen werd een kampement voor eene mobiele kolonne gebouwd, hetwelk den 1sten April voltooid was en betrokken werd. Er werd bepaald dat eenmaal 's weeks

eene vergadering zoude gehouden worden met de inlandsche hoofden, om over verschillende belangen te beraadslagen, en in de eerste dezer vergaderingen, welke den 5den April gehouden werd, werd vastgesteld dat tweemaal 's weeks tegen over het kampement, *passer* (markt) zoude gehouden worden, zonder heffing van regten.

Den 5den April kwam eindelijk een geneesheer, de chirurgijn der 2de klasse, *E. van der Souw*, binnen het fort Amerongen; het ongeluk wilde dat deze echter gedurende de reis derwaarts, ziek geworden was, en dadelijk bij zijne aankomst genoodzaakt werd het bed te houden, zoodat in de zoo dringende behoefte aan geneeskundige hulp, slechts zeer gebrekkig voorzien was, en de toestand van de zieken en gewonden beklagenswaardig bleef; ook werd de luitenant *Popje* ernstig ziek en bedlegerig. Gelijkzeitig met de aankomst van den officier van gezondheid *van der Souw*, werd ook van Natal aangebragt eene som van 1800 Spaansche matten, of f 4590.

Den 6den April keerde de sergeant-majoor *van Geersdaele* met zijne scherpschutters over Natal terug naar Padang, eenige ledige arak-vaatjes en andere overtollige goederen medenevende. De sterkte der troepen welke in het fort Amerongen en in het kampement aldaar gelegerd waren, was toen, behalve de officieren, nagenoeg als volgt:

Infanterie:

40 Europeanen.	} geregelde troepen.
46 Amboinezen.	
9 Inlanders.	

115 Man van de Javasche barissan.

Te zamen 208 hoofden, benevens

4 Kanonniers.

Van deze magt maakten 148 bajonetten, vereenigd met 400 Bata's, eene mobiele kolonne uit, welke in het reeds vermelde kampement, bezuiden het fort gelegerd werd; terwijl onder bevel van den luitenant *Logeman*, voor de bezetting van het fort werden afgezonderd 60 bajonetten, benevens 4 kanonniers. Het overige gedeelte der Bata's werd naar hun land teruggezonden, om het zooveel mogelijk te dekken tegen de invalen van den Toeankoe *Tamboesy*, of tegen elke andere onderneming van den gemeenschappelijken aanval.

Middelerwijl had het inlandsche opperhoofd van Sassak, met name *Pito-Magee*, aan den luitenant *Poland* twee Maleische brieven doen toekomen, door welke de regent *Pager Oedjong* zeer in verdenking werd gebragt. Deze brieven werden aan den luitenant-kolonel, resident en militairen kommandant opgezonden.

Gedurende de maand April viel verder niets van enig belang voor; de bevolking van Rauw bleef steeds reden tot te-

vredenheid geven, hetgeen de waakzaamheid van den luitenant *Poland* en de zijnen echter geenszins deed verslappen, vermits de overtuiging steeds bestaan bleef, dat het voornamelijk uit vrees was, dat die bevolking den schijn van goede gezindheid aannam. Den 12den April kwamen twaalf kampongs van Salayang in onderwerping, zoo mede drie kampongs welke naar de zijde van het land van Toeankoe *Tamboesy* gelegen waren. Ook de bevolking van Loebo-Sikapping deed hare onderwerping, door bemiddeling van Dato *Bagindo-Kalie*, aanbieden, doch de luitenant *Poland* liet dezelve afwijzen, te kennen gevende dat hunne onderwerping niet konde worden aangenomen voor dat de magtiging daartoe van den luitenant-kolonel, resident en militairen kommandant, zoude ontvangen zijn. Eenigen tijd later kreeg men berigt dat de bevolking van Loebo-Sikapping eene benting had opgeworpen, ten einde onzen troepen den doortogt naar Alahan-Pandjang te verhinderen. Voorts werd nog de tijding ontvangen dat Toeankoe *Tamboesy* zich te Daloe-Daloe ophield, en zich aldaar bezighield met bidden (1).

Van den staat van rust, waarin het landschap Rauw gedurende de maand April verkeerde, werd ook gebruik gemaakt om in verschillende rigtingen wegen aan te leggen, zooals naar Kotta-Radja en van daar naar Pavee, hetwelk aan het land van Toeankoe *Tamboesy* grenst. De schade door menigvuldige regens aan de aardewerken van het fort Amerongen toegebragt, werd door de bevolking van Salayang hersteld; te Tana-Bato, hetwelk op den weg van Rauw naar Natal gelegen is, werd een kampement ten dienste van doortrekkende troepen daargesteld, en op dienzelfden weg met hetzelfde doel een huis gebouwd op den berg Sitampal.

In het begin van de maand Mei werden meer verontrustende tijdingen aangebragt; zoo ontving men het berigt dat de Toeankoe *Iman* van Bondjol, zendelingen naar de Tiga-Loera's bij Sielikan had afgevaardigd, om de bevolking van die streken tegen het Gouvernement op te ruijen, zoo mede dat Toeankoe *Tamboesy* in Padang-Lawas gevallen was, en die geheele landstreek aan zich onderworpen had. Daarbij kwam, dat het getal zieken onder de troepen aanmerkelijk begon te vermeerderen, en de officier van gezondheid *van der Souw* steeds bedlegerig was, zoodat de zieken niet naar behooren konden worden verpleegd; de luitenant *Popje* was toen genoegzaam hersteld, doch de luitenant *Logeman* daarentegen zeer ziekelijk. Ook bleef de toevoer van arak zeer gebrekkig, zoodat er meermalen geruime tijd verliep, zonder dat daarvan eenige verstrekking kon plaats hebben. Ook begon de staat der wapens eenige zorg te baren, zoodat het gemis van eenen geweerma-

(1) De overmeestering van Daloe-Daloe door onze troepen, welke op den 28sten December 1838 plaats had, vindt men beschreven in den *Militairen Spectator*, 9de Deel, N°. 9, bladz. 181-186.

ker met gereedschappen zeer betreurd werd, maar vooral werd de toestand der onzen zorgelijk, doordien het affuit van het kanon van twee pond zoo defect was, dat van dit stuk geen gebruik meer gemaakt kon worden.

De berigten uit Padang-Lawas ontvangen, deden den luitenant *Poland* besluiten om den regent *Radja-Gedobang* met 1000 man Bata's, benevens twee Maduresche soldaten om hen te besturen, derwaarts te zenden. Deze gingen den 6den Mei op marsch en werden den 9den van diezelfde maand gevolgd door nog 500 Bata's, onder sultan *Maleijo*, van het land Pengarten. Den 12den Mei kwam *Radja-Gedobang* met de zijnen te Tana-Bato aan, hetwelk zeer nabij de grenzen van het land van Toeankoe *Tamboesy* gelegen is; dadelijk na zijne aankomst verliet geheel Padang-Lawas de zijde van *Tamboesy*, om weder bij het Gouvernement in onderwerping te komen. De regent *Radja-Gedobang* deed drie bentings opwerpen om vijandelijke invallen van die zijde te beletten. De luitenant *Poland* plaatste voorts eenen voorpost van 500 Bata's te Tjaboda-Andalas, om de bevolking van Talo te beletten binnen het landschap Rauw te dringen, terwijl de post te Loender in meer voldoende staat van verdediging gebracht en bezet werd met zestien man geregelde troepen, benevens 50 geweerdragende en 25 lansdragende manschappen van Mandehiling, allen gezamenlijk onder bevel van den Amboineschen sergeant *de Longa* en zulks met oogmerk om invallen van Loebo-Sikapping zooveel mogelijk te beletten. Den 14den Mei begaf de luitenant *Poland* zich persoonlijk naar Loender, om deze bezetting te installeren, en om met de inlandsche hoofden uit die omstreken eene vergadering te houden.

Zooals gezegd is, vertrok de regent van Mandehiling, den 6den Mei, met 1000 man Bata's naar Paeang-Lawas, den 9den door nog 500 man gevolgd wordende. Bij de aankomst van deze magt was de geheele landstreek onmiddellijk in onderwerping gekomen; gezegde regent had echter het ongeluk zich op de trouw der bevolking te veel te verlaten, ten gevolge waarvan hij den 24sten Mei, 's avonds om tien ure, door deze verraderlijk overvallen en tot eenen overhaasten terugtocht genoodzaakt werd, waarbij hij eene volslagene nederlaag leed, en meer dan 100 man zijner troepen sneuvelden, terwijl al de geschenken, welke hij kort te voren van het Gouvernement ontvangen had, als: een zadel met toebehooren, een geweer, een koran, eenige ellen geel fluweel, enz. den vijand in handen vielen. De regent was over deze nederlaag zoo beschaamd, dat hij zich niet durfde vertoonen, en de luitenant *Poland* genoodzaakt werd hem met een paar manschappen te gaan opzoeken; deze vond hem geheel moedeloos en ter neêrgeslagen, met slechts 20 zijner manschappen bij de kampong Longo, op de grensscheiding van Rauw. Met veel moeite gelukte het

nogtans den luitenant *Poland* hem weder wat op te beuren en te vreden te stellen, waartoe de belofte, dat na de onderwerping van Bondjol, in zijn land een fort zou worden daargesteld, veel afdeed.

In de maand Junij ontving men weder het berigt, dat eene groote menigte Padries te Loebo-Sikapping vereenigd was, die verschansingen opwierpen, en krijgsvoorraad van allerlei aard verzamelden en aanmaakten, terwijl feesten en gastmalen gegeven werden op het welgelukken der ophanden zijnde ondernemingen. Zekere Toeankoe *Poeti-Gigit* en Toeankoe *Iman* van Bondjol, lieten ook den *Jang-di-Pertoean* van Rauw uitnoodigen om daar te komen, ten einde over hunne onderlinge belangen te raadplegen. De luitenant *Poland* liet hen door den *Jang-di-Pertoean* antwoorden: dat, vermits deze een gouvernements-onderdaan was, hij alleen op het grondgebied van Rauw met hen vermogt te onderhandelen, met uitnoodiging om zich tot dat einde derwaarts te begeben.

Al deze omstandigheden hadden ten gevolge, dat de luitenant *Poland* op nieuw voorzorgen nam, om den vijand te beletten binnen Rauw te dringen. Op nieuw werden hulp-troepen van Mandehiling ontboden, en de waakzaamheid werd overal verdubbeld, terwijl van den minder gunstigen staat van zaken kennis gegeven werd aan den luitenant-kolonel *Elout*, en aangedrongen op de toezending van een kanon van drie pond met toebehooren, zoo mede op die van eene versterking van 25 Europeanen of Amboinezen, om de door ziekte als anderzins gelede ne verliezen aan te vullen.

Kort hierna ontving men berigt, dat verscheidene kampongs, in de rigting van Loebo-Sikapping gelegen, welke reeds in onderwerping gekomen waren, weder afvallig waren geworden, en dat de vijand tot op een' afstand van slechts drie uren van Loender was voortgerukt, en aldaar eene verschansing werd opgeworpen, niet verder dan één uur verwijderd van eene benting welke door de onzen te Oedjong-Padang was aangelegd geworden, en door de bevolking van Loender en Lamba bezet was. Op dit berigt besloot de luitenant *Poland* het verder voortrukken van den vijand tegen te gaan, en ging hij dien ten gevolge, op den 2den Julij, met eene kolonne van 95 bajonetten geregelde troepen, benevens den regent *Radja-Gedobang*, met 1500 zijner manschappen en 500 Rauwenaars op marsch naar Loender. Naar aanleiding der berigten, welke hij daar ter plaatse inwon, zond hij ter middernacht van den 4den op den 5den Julij den Amboineschen sergeant *de Longa*, met 17 bajonetten, benevens 200 Bata's en 500 Rauwenaars, om de voormelde vijandelijke benting te verkennen. De genoemde sergeant kwam 's morgens om vijf uur bij deze benting aan, en vond ze geheel verlaten, waar-

van hij berigt zond aan den luitenant *Poland*. Deze trok vervolgens den 5den Julij, 's namiddags om twee uur, met het overige gedeelte van zijne kolonne en van de hulptroepen mede derwaarts; hij gaf alstoen last aan den sergeant *de Longa*, om met de zijnen voort te rukken tot *Senatar*, hetwelk anderhalf uur van *Loebo-Sikapping* gelegen is, en deed het hoofd van de kampong onthieden naar *Ampang-Gedang*.

De luitenant *Poland* betrok met het detachement geregelde troepen de verlaten vijandelijke verschansing en deed de hulptroepen van *Mandehiling* binnen de nabijgelegene kampong trekken; vervolgens zond hij het hoofd of den *Dato* van *Senatar* naar *Loebo-Sikapping*, met eenen brief, waarin aan de hoofden aldaar, welke hunne onderwerping reeds vroeger hadden aangeboden, werd te kennen gegeven, dat zij, bijaldien dit hun aanbod opregt gemeend was, ten blijke daarvan, vooraf behoorden te leveren de wapens van de soldaten welke in de maand Januarij aldaar zoo verraderlijk waren om het leven gebragt, waarna hij, *Poland*, hunne voorspraak wel wilde zijn bij het Gouvernement. Op dezen brief werd slechts een ontwijkend antwoord ontvangen.

Op een berigt dat de luitenant *Poland* den 6den Julij, 's avonds om zeven ure, ontving, dat de bevolking van *Alahanpandjang*, *Koempolan* en andere naburige streken zich verzamelde, om den sergeant *de Longa* met zijne onderhoorige manschappen te *Senatar* te overvallen, zond hij genoemden sergeant den last om zoo spoedig mogelijk terug te trekken op *Ampang-Gedang*; deze kwam 's anderen daags 's morgens om drie ure aldaar aan, en gaf kennis dat bij zijn vertrek van *Senatar*, de vijand reeds tot op een vierde uurs van daar genaderd was, en dat *Dato Senatar* met al zijn volk tot den vijand was overgeloopen. Bij dezen terugtocht van den sergeant *de Longa*, legden de *Rauwenaren* een zeer lafhartig gedrag aan den dag; een paar schoten van den vijand waren voldoende om hen op de vlugt te drijven, waartoe de *Jang-di-Pertoean* het voorbeeld gaf.

Den 7den Julij deed de luitenant *Poland* de vijandelijke benting, waar hij was gelegerd geweest, verwoesten en verbranden, trok vervolgens, 's morgens om acht ure, met zijne kolonne en de hulptroepen terug naar *Loender*, en vervolgde, na dien post in voldoende staat van tegenweer gebragt te hebben, den 9den Julij den terugmarsch naar het fort *Amerongen*, den *Dato* van *Ampang-Gedang*, welk hoofd zich had verdacht gemaakt, als gijzelaar medevoerende.

(*Vervolg hierna.*)

Militärische Briefe

EINES

VERSTORBENEN

AN

SEINE NOG LEBENDEN FREUNDE.

ZESDE BRIEF.

Olympus, den 5 Junij 1835.

lets over de beweegredenen tot handelen in den oorlog. — Eene krijgswetenschappelijke discussie onder voorzitting van *MINERVA*. — Vermoede redenaars en anonyme schrijvers. — Bepaling der begrippen nopens aanval en verdediging, uit de oogpunten van staatkunde, strategie en taktiek. — Gronden die kunnen doen besluiten om een dezer heide vormen van den oorlog te kiezen. — Denkbeelden van eenen Romein, over den aard en de waarde der verdediging.

Mijne kennis en verkeer op den *Olympus* wordt dagelijks van meer belang. De eenzijdige meeningen over de daden van vele veldheeren, die wij op aarde gewoon waren onder de zeer middelmatige te tellen en te onderscheiden, verdwijnen ras, wanneer men hen-zelfen hoort spreken over de omstandigheden waarin zij zich bevonden, en maken ten laatste plaats voor stille bewondering. De krijgsgeschiedschrijvers laten zich door hunne theoretische onderstellingen maar al te ligt tot verkeerde oordeelvellingen verleiden en redeneren dan, door sophismen, over en buiten de geschiedenis, al naar het met hunne eigene meeningen strookt. Zelfs mag men het er niet onvoorwaardelijk voor houden, dat de beweegredenen welke de naauwgezette en meest onbevooroordeelde geschiedschrijvers ten grondslag hebben gelegd van de handelwijzen hunner helden, altijd de hoofdweegredenen zijn geweest. Hij die zich niet pedant aan den vorm vasthoudt en met navorschenden blik den aard van den oorlog onderzoekt, kan het onmogelijk lang betwijfelen, dat niet maar een zeer klein gedeelte van de beweegredenen der veldheeren bij de keus hunner operatiën, ter openbare kennis komt, terwijl het meerendeel dier redenen uit zijnen aard verzwegen moet worden.

Behalve den aard van den oorlog, maakt echter voornamelijk ook de menschelijke onvolkomenheid het opsporen der ware beweegredenen zoo buitengemeen moeilijk. Men kan niet op den voorgrond stellen, dat ieder veldheer altijd uit allezins voldoende redenen, derhalve volkomen stelselmatig handelt. Nu eens laat hij zich door een soort van natuurlijk instinct leiden, en treft, zonder duidelijke bewustheid te hebben van de eigentlijke redenen, toevallig het

regte middel; dan volgt hij alleen den raad van anderen, of hogere bevelen, die hem tot handelingen nopen, welke met de vorige niet gemakkelijk in overeenstemming zijn te brengen, en zekere overgangsperioden daarstellen, die alle kenteekenen van planloosheid dragen. Ook de uitwendige indrukken doen hunne werking, want weinige veldheeren bezitten zulk een onwrikbaar gemoed, dat zij bij eenen grooten nood van de troepen, altijd getrouw kunnen blijven aan hunne beginselen, of hebben den wil, om krachtig genoeg hetgeen zij erkend hebben noodzakelijk te zijn, zonder bedenken door te zetten.

Bij mijne aangeboren zucht om de waarheid na te vorsch, kunt gij ligt denken, mijn vriend, dat ik hier alle gelegenheden aangreep, om over twijfelachtige zaken uit vroegere oorlogen, de gewenschte opheldering te bekomen. Ik bezoek derhalve veel de generaals uit vroegeren tijd, waarbij SCHARNHORST mij gewoonlijk vergezelt; ook GNEISENAU bemint zulke excursiën, en menigen avond breng ik in hun gezelschap door. Door MERCURIUS welwillendheid ben ik in 't bezit gekomen van een exemplaar van den adres-almanak, waaruit ik gemakkelijk zien kan, of de persoon dien ik wenschte te bezoeken, zich werkelijk in de olympische voorsteden bevindt, of voor 't oogenblik nog op den Tenare. Met de bewoners van laatstgenoemden mogen wij niet zonder bijzondere vergunning omgaan, maar wie den Olympus bewoont, dien kan men gemakkelijk vinden.

Iedere natie heeft haar bijzonder kwartier, gelijk men bij u zegt, zelfs wanneer er meer dan vier zulke afdelingen zijn. Wil men bijv. eenen engelschen generaal of admiraal spreken, men zet zich in de eerste de beste droschka, en zegt tot den voerman: «Naar het engelsch kwartier.» De tijdgenooten van elke eeuw bewonen eene en dezelfde straat; de deelhebbers aan denzelfden slag bewonen ook hetzelfde huis, en zoowel de straten als de huizen hebben een bord waarop zulks opzettelijk staat uitgedrukt. Men behoeft alzoo niet eerst een' loonbediende te nemen, of den tijd met veel navraag te verspillen. De nationaliteit is ook hier door het uiterlijke kennelijk; want ons leven heeft voor het tegenwoordige nog veel overeenkomstigs met het aardsche leven; alleen hebben wij hier minder fysieke behoeften en meer voedsel voor den geest noodig, en mogen wij ons over vele voorregten verblijden.

Aan eigentlijke ziekten zijn wij volstrekt niet blootgesteld, en wie voormaals eervolle wonden bekomen heeft, gevoelt op de verjaardagen daarvan eene bovenaardsche verrukking. Alle afgeschotene, afgezette, verbrijzelde en verminkte le-

dematen, verloren oogen, ooren, tanden, enz. worden hier oogenblikkelijk vervangen; doch eene uiterlijke verjonging heeft niet plaats, 't welk ook zijne goede zijde heeft, dewijl men nu terstond kan zien, of iemand in de jongelingsjaren, den mannelijken leeftijd, of in den ouderdom gestorven is.

Hoe het op den alouden Olympus, dat is in de hogere streken toegaat, vernemen wij maar zeer onvolledig door den *Olympischen Opmerker* van MERCURIUS, en door de *Hof-en Staats-Courant*. Andere berigten hebben wij niet. Wij stellen ons daarvoor des te meer schadeloos door den gezelligen omgang; ook ontbreekt het ons zelden aan berigten van uwen aardbol, welke ons de nieuw aankomenden rijkelijk mededeelen, wanneer men zich slechts de moeite geeft hen uit te vragen. Daar oorblazers, lasteraars en dergelijke lieden ons gezelschap niet besmetten, is het onderhoud vrij en ongedwongen, en merkt het niemand op, wanneer de een of de ander uren lang in het gezelschap zit zonder een woord te spreken; want onze geheele levenswijs op den Olympus is meer van eenen beschouwenden aard.

Slechts ééne zaak mist men ongaarne: het is de omgang met begaafde en edele vrouwen, die, even als de mannen, op zich-zelve alleen leven, zoolang namelijk het verblijf in de olympische voorsteden duurt. Slechts somwijlen komen wij in haar gezelschap, doch nimmer zonder dat eene godin er de aanleiding toe gegeven heeft, altijd met een bijzonder doel.

Openbare vermakelijkheden, zooals: jagten, verre togten, concerten, tooneelspelen, gemaskerde bals, enz. kunnen slechts door goden en godinnen aangelegd en gegeven worden, en wie geene uitnoodiging ontvangen heeft, heeft ook geen' toegang. Daarentegen onderscheiden zich deze feesten door allerlei oorspronkelijke eigenaardigheden; doch, verwacht een' volgenden keer meer hiervan, wanneer ik niets beters te schrijven heb. Heden moet gij mij met uwe gedachten in eene vergadering vergezellen, door MINERVA zelve belegd, om eenige belangrijke vraagstukken, met betrekking tot den oorlog en de oorlogsvoering, in beraadslaging te brengen.

De vergaderzaal was een groot pavillioen, uiterlijk van gedaante als de dom der invaliden te Parijs, van binnen met evenveel smaak als overeenkomstig het doel gedecoreerd. Doch ik ga heden deze bijzonderheden stilzwijgend voorbij, en wil slechts ter loops aanmerken, dat de genoodigden geheel vermomd moesten verschijnen, waartoe in de voorvertrekken domino's met baretts en maskers gereed lagen. Ware de zaal minder rijk en bevallig versierd geweest, zou men met volle regt hebben kunnen meenen, dat er een veemgerigt moest gehouden worden.

De geheele inrigting had voor mij iets zeldzaams; doch weldra moest ik stilzwijgend er volkomen mijne goedkeuring aan hechten, nadat namelijk MINERVA de geheimzinnige zitting met eene rede had geopend, waarin zij zocht te bewijzen, dat de vrije discussie door personele bedenkingen allezins schade moest lijden, maar aan scherpzinnigheid zou winnen, zoodra de sprekers elkander onbekend waren. « Waren de schrijvers » — voegde de godin er bij — « minder ijdel, dan zou men hunne namen zeldzamer op de titelbladen vinden; want de naam heeft met de zaak niets gemeens. Velen drijven de ijdelheid zóóver, dat zij al hunne waarigheden, ja zelfs de hun verleende orde's mede op den titel plaatsen, om den nietoordeelkundigen lezer reeds vooraf voor zich te winnen. Alleen geschiedschrijvers behooren hunne namen en dienstbetrekkingen te vermelden, omdat men daarnaar afmeten kan, op welk standpunt zij stonden om de gebeurtenissen waar te nemen, over welke middelen en bronnen zij bij hunnen arbeid hebben kunnen beschikken, in de onderstelling, namelijk, dat de voorrede deswege geene inlichting geeft. Met opzigt tot wetenschappelijke verhandelingen, komt het echter alleen op de juistheid en scherpzinnigheid van het oordeel aan; een andere waarborg behoeft men niet.»

Ik dacht bij mij-zelfen, dat ik ook in dit opzigt niet geheel zonder vooroordeelen geweest was, en menige, welligt zeer goede verhandeling slechts dáárom met weinig opmerkzaamheid of in het geheel niet gelezen had, omdat de naam of de rang des schrijvers mij geen groot vertrouwen op zijne kunde en oordeel gaven. Het gros der lezers laat zich meestal geheel beheerschen door het geloof aan 't gezag des schrijvers, en wie eenmaal hun vertrouwen verworven heeft, kan zelf het ongerijmdste schrijven; men zal hem op zijn woord gelooven, welligt zelfs voor geniaal houden wat hij voordraagt, wanneer de zin maar regt duister, de stijl doordravend, gezocht is, of iets geheimzinnigs heeft.

Nog herinner ik mij den tijd, toen een schrijver over den aanval der ruitery sprekende, zeide: « Het resultaat van eenen schok is het product der massa, vermenigvuldigd door de snelheid.» De groote hoop stond verbaasd over de diepe wijsheid van den schrijver, en hield de waarheid dezer leerstelling voor onwedersprekelijk, omdat zij in een mathematisch geheimzinnig kleed gehuld was; en toch weerspreekt haar de dagelijksche ondervinding, ja de gansche aard van het ruitergevecht. De uitslag van eenen ruiteraanval is nooit iets anders geweest dan het product van den *moed*, vermenigvuldigd met de *kracht* — om in denzelfden redeneertrant

te blijven. Gelijk bekend is, behoort het tot de allereeldzaamste uitzonderingen, dat twee ruitery-liniën in vollen ren tegen elkander stooten, en zulk een tegen elkander in rennen, valt in 't algemeen slechts tusschen afzonderlijke regimenten, eskadrons en nog kleinere troepen voor, wanneer alle krachten moeten ingespannen worden, om den vijand op het een of ander punt (in engten of bij het deboucheren) op te houden en terug te slaan. Oppervlakkig zou men meenen, dat beide partijen bij zulken schok moesten ter neder gereden worden, maar het instinct drijft de paarden reeds van zelve aan te vermijden dat hunne hoofden tegen elkander aanbonden; ieder paard zoekt de opening te treffen, en breekt dan ook door. Bij de vele ruitery-aanvallen in den slag aan de Moskowa, zijn afzonderlijke regimenten meer dan eens op deze wijs in elkander doorgereden. Zeer groote ruiteryliniën matigen de snelheid harer beweging, naar mate zij digter tot elkander komen. Daar deze liniën echter zelden geheel gesloten, zonder openingen zijn, gebeurt het nu en dan wel dat een ruitertroep van die openingen partij trekt en midden in de vijandelijke linie springt, of wanneer de voeling bij de tegenpartij zeer los is, ergens doorbreekt, waarop eerst een partiëel en daarop een steeds algemeener wordend sabelgevecht ontstaat, tenzij dat de doorgebroke linie haar heil in de vlugt zoekt. Hieruit ontwaart men tevens, dat de overwinnaar niet altijd eene grootere ruiterschaar behoeft, en menig dubbel sterke tegenpartij is op deze wijze geslagen geworden, met een gering verlies aan gekwetsten en gesneuvelden.

Maar ik vergeet, zoo redenerende, dat ik u over andere onderwerpen, van algemeener en hooger belang, wilde onderhouden. Daar ik intusschen geen der namen van de sprekers kan noemen, moet gij u heden met mijn verslag vergenoegen.

MINERVA opende de vergadering met de verklaring, dat zij alle speciale vereenigingen, eene wetenschappelijke strekking hebbende, onder hare bijzondere bescherming had genomen, maar echter ook ter inzage verzocht de protocollen van alle verhandelingen. Zij maande tevens de vereenigingen, die in het vervolg mogten ontstaan, aan, om zich voornamelijk bezig te houden met het onderzoek en de verklaring der hoofdoorzaken van de gelukkige of ongelukkige uitkomst van een' bijzonderen veldslag, van geheele veldtogten of oorlogen; maar daarbij tevens niet uit het oog te verliezen het onderzoek, of in het ter behandeling gekozen krijgsvak de aanval sterker dan de verdediging was geweest, of omgekeerd. Om echter, met betrekking tot het

laatste gezichtspunt, eenen vasten grondslag voor de discussie te bekomen, moesten nu hier in de eerste plaats de begrippen en kenmerken van den aanval en der verdediging worden bepaald, iets dat bij eene dergelijke discusserende behandeling van den dertigjarigen oorlog, welke later ter harer kennis was gekomen, over het hoofd was gezien.

Hierop vroegen verscheidene der aanwezenden het woord, en er ontstond eene discussie, waarvan het volgende u een overzicht geeft:

« Staatkundig beschouwd is een *verdedigings-oorlog* zoodanige oorlog, waarin men, in 't algemeen gesproken, voor zijn bestaan of zijne onafhankelijkheid strijdt. Een *aanvallende oorlog* is zoodanig een, waarin men de tegenpartij of volkomen meester worden wil, om haar later, naar goedvinden, vredesvoorwaarden te kunnen voorschrijven, of waarin men haar slechts enkele gedeelten van haar gebied tracht te ontrukken, haar in eenen moeilijken of hachelijken toestand te brengen, opdat zij des te toegeeflijker zij bij de later aan te knoopen vredesonderhandelingen. De eerste wijze van oorlogvoeren maakt de inspanning van groote en duurzame krachten noodzakelijk, kan ook niet wel doorgezet worden, zonder de deelneming der bevolking, 't zij regtstreeks of zijdelings; bij de laatste wijze, te weten: bij den aanval met een beperkt doel, zijn weinige krachten genoegzaam, en ontwaart men zelden dat de wederzijdsche verbittering tot eene groote hoogte stijgt.

Een *veldtocht* is *strategisch defensief* wanneer men zich bepaalt tot de bestrijding der tegenpartij op een bijzonder gekozen en voorbereid krijgstooneel, door welks behoud het object der verdediging tevens beschermd wordt. Hij is *strategisch offensief*, zoodra men de tegenpartij binnen zijn eigen land groote nederlagen tracht toe te brengen en zich er duurzaam vast te zetten. Of er dan aanvallende of verdedigende veldslagen geleverd worden, doet niets ter zake. Hij die het strategisch defensief aangenomen heeft, kan even goed aanvallenderwijs veldslagen en gevechten leveren, als degeen, die het strategisch offensief gekozen heeft, het in zijn belang kan achten, zich door zijne tegenpartij te laten aanvallen.

Een *slag* of een gevecht is *taktisch defensief*, als men de nadering en gedeeltelijk ook den opmarsch der tegenpartij rustig en zoo mogelijk in eene bedekte stelling afwacht, 't geen echter het gebruik der vuurwapens, zoodra deze hunne werking kunnen doen, evenmin als afzonderlijke aanvallen met een gedeelte der ruitery, buitensluit. Het afwachten van den vijandelijken aanval heeft derhalve slechts

betrekking op de teruggehoudene werkdadigheid der hoofdmagt. Een slag is *taktisch offensief* zoodra men de tegenpartij, door geweld van wapenen, uit de gekozen stelling poogt te verdrijven, waarbij zich ook gevallen kunnen voordoen, dat bijzondere troepengedeelten (brigaden en zelfs divisien) zich in zekere gevechtmomenten tot de bezetting of handhaving van enkele punten bepalen, terwijl de overige troepen voorwaarts blijven rukken.

In het algemeen vermengen aanval en verdediging zich zoo menigvuldig in den oorlog, dat hare volledige scheiding, naar de hoofdstrekking van den oorlog, eene ongerijmdheid zou zijn. De beweging is geene uitsluitende eigenschap van den aanval, want ook de verdediger beweegt zich, maar zeldzamer en over kleinere ruimten. Van de wapenen bedienen beide partijen zich op gelijke wijze.

De redenen die tot de keuze van den aanval of van de verdediging doen besluiten, kunnen onder zekere omstandigheden volmaakt dezelfde zijn, weshalve daarover slechts op zich-zelve in ieder bijzonder geval te beslissen valt. Hij die betere en geoefender troepen, bekwaamere aanvoerders dan zijne tegenpartij heeft, in 't bezit van goede kaarten is, of de streek naauwkeurig kent, heeft de meeste aanspraak op de overwinning; hij moge dan zelf aanvallen, of den aanval zijner tegenpartij afwachten. Het laatste schijnt intusschen den zwakkere grootere voordeelen te beloven, dewijl men in dit geval er met zekerheid op rekenen kan, dat de tegenpartij, bij de ontwikkeling zijner krachten, zich dikwijls of op vele punten zal bloot geven, waarvan men dan met nadruk partij moet trekken. Mogt echter de verdedigende partij in eene veel te uitgebreide stelling staan, dan zou de aanval de voorkeur verdienen, daar in zoodanig geval een groot gedeelte van des verdedigers krachten volstrekt niet medewerken kan.

Het bezit van voordeelig gelegene vestingen en van verschanste legerkampen, is intusschen eene aanbeveling voor de verdediging, derwijl dergelijke punten een gedeelte der vijandelijke kracht wegnemen, en hunne medewerking voor den verdediger zou verloren gaan, als hij zich ver van hen verwijderen wilde. Even zoo kan ook de moeilijke verpleging in de aangrenzende provinciën, reden zijn om zich tot de verdediging te bepalen, dewijl men in dit geval nadeelen vermijdt die de vijand zich dan op den hals haalt. De verpleging van de legers is van niet minder groot belang dan hunne sterkte, want deze laatste gaat zonder goede verpleging zeer spoedig tot zwakte over. Van daar dat het getal manschappen eens legers, zich niet alleen naar de uitge-

breidheid der ruimte moet regelen, waarin het handelen moet, maar tevens ook naar de hoeveelheid levensmiddelen die bijeengebragt kan worden. Die met 100000 man door de woestijn van Syrie wilde trekken, zou er in omkomen, maar 20000 man kunnen er zich wel staande houden, indien de noodige voorzorgmiddelen genomen zijn, en zijn dan *meer* waard dan eene tiendubbel sterkere magt, want zij zullen langer slagvaardig blijven.

Ook de deelneming der bevolking aan den oorlog, kan reden geven tot het nemen van een besluit. Zeer gewaagd is de onderneming, als men met eene geringe overmagt in een land wil voortdringen, welks bewoners zich bepaald vijandig jegens ons toonen. De verpleging der troepen zal niet alleen met verbazende moeilijkheden gepaard gaan, maar men zal ook tot sterke detacheringen genoodzaakt zijn, zoolwel om de gemeenschap tusschen de vaneengescheidene korpsen en met de eigene hulpbronnen te onderhouden, als om 't geen achterna gezonden wordt en alle soorten van transporten te beveiligen. Men zal alzoo voor het gevecht zelfs zwakker, en de oorspronkelijke overmagt zeer spoedig verloren zijn.

Niet minder groote nadeelen heeft het daarmede gepaard gaand gebrek aan zekere berigten omtrent des vijands sterkte, bedoelingen en bewegingen, evenzoo de moeilijkheid om den vijand in 't onzekere te laten omtrent 't geen wij tegen hem in het schild voeren. Zeldzaam heeft men genoegzame middelen om de bevolking door strenge maatregelen derwijze in ontzag te houden, dat zij zich niet onthoudt van aan eenige vijandelijkheid jegens ons deel te nemen. In zeer beschaafde en industriële landen is zoodanig vreesaanjagend stelsel uitvoerbaarder dan in landen waar weinige wegen zijn, met eene geringe en aan ontberingen gewone bevolking. In allen geval echter, moet men strengheid met goedwilligheid paren, de vijandiggezinden afschrikken, de goedgezinden voor zich trachten te winnen. Regtvaardigheid, kloekheid en overvloedige geldmiddelen, schijnen onontbeerlijke vereischten te zijn.

Welke keuze men ook moge hebben gedaan, nimmer mag men vergeten, bij het doorzetten van het of- of defensieve, dat alleen omzigtige en rusteloze werkdadigheid, gepaard met de onvermijdelijke sparing der troepen, tot het gewenschte doel kunnen leiden. Ook moet men den gekozen vorm van oorlogsvoering onvoorwaardelijk voor de voordeeligste houden, en het vertrouwen op dien vorm op alle mogelijke wijzen trachten te versterken; want het vertrouwen is de kweeker van groote daden.»

Het beloop der discussiën was voor 't overige buitengemeen levendig, en men kon het over de eigenaardige kenmerken der verdediging lang niet eens worden. Sommigen keurden het stilstaan af; anderen daarentegen, juist dat de verdediger zijne tegenpartij te gemoet trok. De eersten voerden tot grond hunner meening aan, dat de woorden: aanval en verdediging, slechts conventionele begrippen behelsden, en het ongerijmd zou zijn, om den verdediger bepaalde theoretische voorschriften voor zijn gedrag te willen geven, daar hij buitendien reeds door de omstandigheden in zijne vrijheid van handelen beperkt was. De laatsten, daarentegen, hielden staande, dat de woorden: aanval en verdediging, twee tegenover elkander staande zaken aanduiden en de handeling derhalve bepaald zeer verschillend moest zijn; het stilstaan nu was het enig te onderscheiden kenmerk; wilde men dit verwerpen, dan ontstond daaruit eene yermenging van begrippen, 't welk tegen alle theorie aandruischte.

Het woord *theorie* gaf eene reuzengestalte aanleiding tot eene zeer levendige repliek. Naar den inhoud zijner rede te besluiten, was het een Romein die het woord vroeg, en den vorigen spreker door zijne krachtige wederleggingen geheel uit het veld sloeg. «De theorie» — zeide de kolosale man — «is slechts voor den geleerde een *doel*, voor hem die werkelijk handelt, daarentegen, slechts een *middel* om zijne meeningen over de eene of andere zaak spoediger te regelen. Of de theorie van den oorlog een streng stelselmatig gebouw oprigt, of daarvan afziet, is voor hem die handelt en die daarvan gebruik maken wil, volmaakt onverschillig, zoo zij hem slechts de middelen aan de hand geeft ter bereiking zijner oogmerken. Men heeft hier wel is waar beweerd, dat de verdediger onbevoegd zij, om ook zijne tegenpartij ter gelegener tijd aan te grijpen, omdat hij dan zou ophouden verdediger te zijn, doch eene meer met de praktijk in strijd zijnde meening is nog wel nimmer voorgedragen geworden.

«Zal eene verdedigingsleer vertrouwen inboezemen, dan moet zij noodzakelijkerwijs den man van praktijk bevredigen, want voor aankomende logici of wijsgeeren is zij toch zeker niet geschreven geworden. Nu zal ons toch wel zeldzaam worden voorgehouden: dat de defensieve strategie alleen hare gemeenschap behoeft te verzekeren, de defensieve taktiek alleen hare stelling moet behouden, dat zij zich in 't algemeen geheel lijdelijk hebbe te gedragen. — Welk verstandig soldaat zal zulks immer toestemmen? — Menig jaar ben ik in Italie, Spanje en Afrika genoodzaakt geweest het defensieve te houden, heb ik voor de veiligheid mijner

gemeenschap menigmaal de grootste zorg moeten dragen, maar nooit is het mij in de gedachten gekomen, om onbeweeglijk als een standbeeld te blijven staan. Nam ik ergens eene vaste stelling, 't was slechts om den vijand, 't zij tot den aanval, of dat hij mij voorbij trok, te verleiden. In het eerste geval hield ik hem met weinig troepen bezig, de hoofdmagt zooveel mogelijk terug, en viel op hem, nadat zijne orde verbroken was, ingeval namelijk ik het niet beter oordeelde het gevecht geheel af te breken, om den vijand ergens elders in den weg te kunnen staan. Een andermaal verliet ik mijne stelling, niet om terug te trekken, maar om den vijand nu zelfs in de flank aan te vallen, 't geen mij te gemakkelijker viel, daar ik mij te voren naauwkeurig met het terrein bekend gemaakt had. Was het mijn belang elk gevecht te vermijden, dan verdeelde ik mijn leger in twee hoopen, waarvan de een tegenover den vijand, de ander hem steeds op zijde bleef, gereed om hem aan te vallen, zoodra de schok niet meer kon ontweken worden.

« Nam ik een verdedigingslag in het open veld aan, dan zond ik den aanvaller een regen slingerstenen, pijlen en werpspiesen te gemoet, en verzwakte hem daardoor reeds vóór dat hij werkdadig van zijne wapenen gebruik kon maken. Bij het werkelijk gebruik der massa's, droeg ik zorg dat de voorste strijders dikwijls door de achterwaarts staanden afgelost werden, of zich in de opene ruimte der middellinie konden begeven, vóór dat er iets beslist was. Hier bood ik nu met vereende magt den hardnekkigsten tegenstand, waarbij ik nimmer waargenomen heb, dat onze verdediging in het *pareren zonder nahouw* bestaan hebbe. Wij sloegen veeleer dapper in het rond, en in mijne triariërs bewaarde ik nog altijd eene schaar frissche, in 't gevecht beproefde strijders, wier nog ongeschonden gebleven spiesen en zwaarden voor den vijand dubbel verderfelijk werden, als zijne wapenen reeds stomp geworden, de schilden, helmen en pantzers stuk geslagen, de spiesen gebroken, de krachten uitgeput waren.

« De strijders van den lateren tijd, die hunne veldslagen bijna alleen met de vuurwapens beslissen, wier werking zoo vernielend is, hebben nog veel minder reden om aanvallerwijls te handelen, ten einde groote taktische voordelen te behalen; want degeen die voorwaarts rukt, moet zijn vuur geheel of gedeeltelijk staken, dewijl men niet gelijktijdig schieten en marcheren kan, terwijl degeen die stilstaat, door niets verhinderd wordt te schieten. Zoo het mij vrij stond, zou ik derhalve slechts ingeval eener beslissende

overmagt, tot den aanval besluiten. — Het wantrouwen in de verdediging is alleen door de gebrekkige handelwijze der verdedigers ontstaan. Hij die zich geheel vrij en onbeweeglijk op flauw afhellende hoogten posteert, zich bovengemate ver uitbreidt, weinig of niets in reserve behoudt, en zijne zwakte als 't ware ten toon stelt, wordt, in weêrwil van zijne vroegere en onafgebrokene vuurwerking, onfeilbaar geslagen, zoodra de aanvaller slechts met eenige welberadenheid te werk gaat. Met zoodanige volstrekt ondoelmatige regeling, zijn bijna alle verdedigingslagen geleverd geworden die verloren werden.

« Willen de theoristen nuttig zijn — iets dat men toch wel onderstellen mag — dan moeten zij de *zwakkere partij* leeren, hoe deze de sterkere met goed gevolg kan wederstaan, zonder juist een' tijdroovenden en kostbaren toestel van schansen en andere plaatselijke verdedigingsmiddelen te behoeven. Voorzeker zal nog niemand hebben beweerd, dat de zwakkere partij zijn heil alleen in den aanval zou kunnen vinden. Hij moet wel is waar ook aanvallen, *doch niet het eerst*, maar dan als de tegenpartij zelve zich reeds door hare vruchteloze aanvallen verzwakt heeft, als hieruit een soort van evenwigt in krachten ontstaan is, 't welk de verdediger op het een of ander punt moet weten in overwigt voor zich te doen overslaan, al was dat overwigt ook slechts van morelen aard. Het gunstig oogenblik daartoe mag echter niet verzuimd worden; het is dán als de vijandelijke aanval op een belangrijk punt meermalen achter elkander nadrukkelijk afgewezen is geworden. Men houde alzoo achter zoodanig punt versche troepen gereed, maar late hen niet voorwaarts rukken vóór er een algemeene omkeer in de omstandigheden kan worden gebracht; want een ontijdige overgang tot den aanval leidt tot verderf.

« Ziet men nu evenwel, hoe deze en gene theoristen, uit bijzondere liefde voor het stelselmatige, zich beijveren om der verdediging alle zelfstandigheid te ontzeggen, daar zij haar voorstellen als eenen door beroerte verlamden strijder, die alles geduldig op zijn hoofd moet zien neerkomen, zelfs niets mag doorzetten, en ten slotte « hulp bij de tegenpartij, » dat is bij den aanval zoeken moet; — dan heeft men regt tot het vermoeden, dat zulke theoristen de verdediging slechts dáárom zoo hopeloos voorstellen, omdat zij zich buiten staat gevoelen haar te overwinnen, als zij in een' krachtiger' vorm verscheen.»

Zoo sprak de onbevooroordeelde Romein, en MINERVA knikte hem welgevallig toe. Mijn, nabuur aan mijne regter zijde, ontboezemde halffluid een weêrhouden *Bravissimo!* en

drukte mij krachtig de hand. Toen de zitting opgeheven werd, volgde ik mijnen nabuur op den voet en ontdekte in de kleedkamer dat het de veldmaarschalk GNEISENAU geweest was, die mij reeds vroeger had herkend. Gaarne had ik ook den reusachtigen Romein opgespoord, maar hij verdween in een zijgang en kwam niet weder te voorschijn.

Nu kunt gij uwe theoretische vrienden verhalen, hoe men op den Olympus over deze zaken denkt, en hen voor dwaalingen waarschuwen, die, zoo zij eenmaal wortel mogten schieten in de hoofden der menigte, de verderflijkste gevolgen konden hebben voor Duitschlands zelfstandigheid; want menigmaal nog zullen de Duitschers in 't geval komen van verdedigings-oorlogen te moeten voeren.

BESCHRIJVING

DER

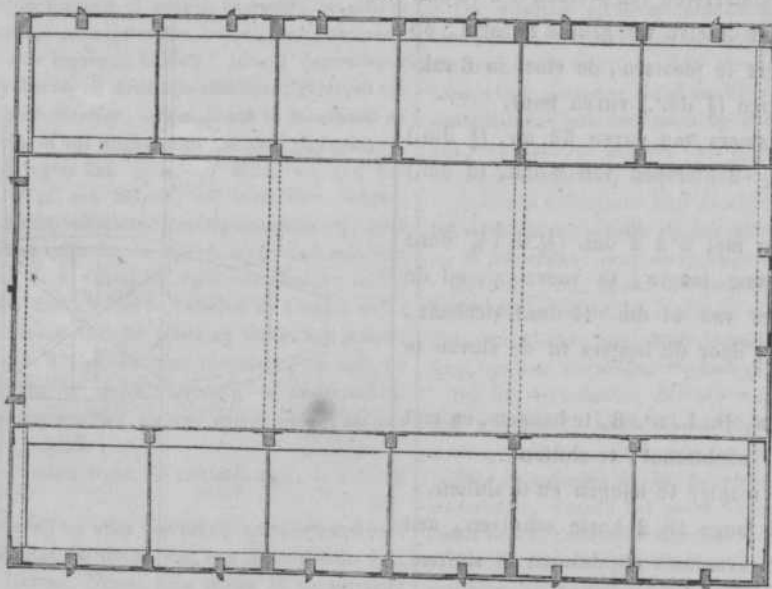
VERPLAATSBARE LOOTS VOOR DE ZWEMSCHOOL

TE 'S GRAVENHAGE.

De loods is buitenwerks breed 6,40 el ($20\frac{1}{2}$ vt.), de sloof of grondlegger van 8 à 16 dm. (3 à 6 dm.) van voren en ach-

teren uit ééne, en aan de twee zijden en in de midden uit niet meer dan twee lengten, de klossen onder dezelve van gelijke zwaarte en die onder de zamenvoeging der 2 zij- en der 2 middensloven, en op de hoeken lang 65 dm. (24 dm.) en ieder met 4 bouten 2 dm ($\frac{3}{4}$ dm.) ijzer, met moeren te voorzien, om de sloten aan elkander te binden. Vier gebindten, waar de spruiten op komen te staan, van gr. 10 à 16 dm. (4 à 6 dm.)

Fig. 1.

De karbeels van dito 8 à 16 dm. (5 à 6 dm.). De overige 56 stijlen van vuren 10 à 10 dm. (4 à 4 dm.).

De bovenleggers van gelijke zwaarte.

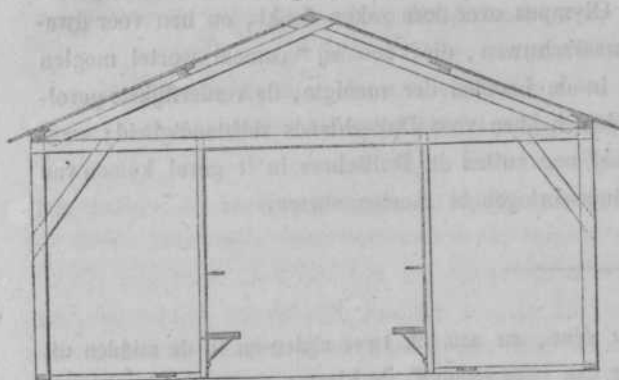
De muurplaat of bovensloof van 10 à 16 dm. (4 à 6 dm.), uit ééne lengte. De spruiten van vuren of dennen 10 à 16 dm. (4 à 6 dm.). De gordingen van 10 à 10 dm. (4 à 4), uit niet meer dan 2 lengten.

De nok van gelijke zwaarte.

Het bovendeck van gr. 52 str. ($\frac{5}{8}$ dm.) met dito 5 dm. (id.) klampen en dito 2 dm. tengels.

De buiten-beschieping van gr. 5 dm. (1 id.) met dito klampen; de binnen-beschiepingen van vuren 5 dm. (id.) deelen, met dito klampen.

Fig. 2.

De deuren van gr. 5 à 19 dm. (2 à 8 dm.) hout, de panelen van dito 5 dm. (1 dm.) deelen.

In ieder zijdeurtje een mat geslepen ruit.

Boven de achterdeur een glasraamtje van 3 ruiten, benevens een dito mat geslepen ruit in de deur.

De architraven van 5 à 5 dm. (5 à 2 dm.), de leidjes onder het bovendek, naar het profil.

De vloerbindten in het middelvertrek van greinen 8 à 10 dm. (5 à 4 dm.), de klossen onder dezelve van gelijke zwaarte, op 70 dm. (26 dm.) hart op hart te plaatsen, de vloer in 6 vakken te leggen, van 52 strepen ($\frac{5}{8}$ dm²) vuren hout.

De vloeren in de kleedkamers van vuren 52 str. ($\frac{5}{8}$ dm.) deelen, onder ieder vloertje 2 klampen van 5 dm. (2 dm.) dito hout.

Al de stijlen van onderen met 2 à 4 dm. ($\frac{3}{4}$ à $1\frac{1}{2}$ dm.) ijzeren pennen, van bekwame lengte, te voorzien, op de sloven 5 str. ijzeren plaatjes van 11 dm. (4 dm.) vierkant, en van boven met pennen, door de leggers in de sloven te stellen.

Iedere deur aan 2 knieren, D. L. n°. 6, te hangen, en met een goed slot, met dag- en nachtschot, te sluiten.

De achterdeur op gelijke manier te hangen en te sluiten.

De dubbele deuren met 2 lange en 2 korte schuiven, met aanhooren en legboom, in krammen en duimen te sluiten, en te hangen ieder aan 3 knieren, L. D. n°. 8.

Fig. 4.

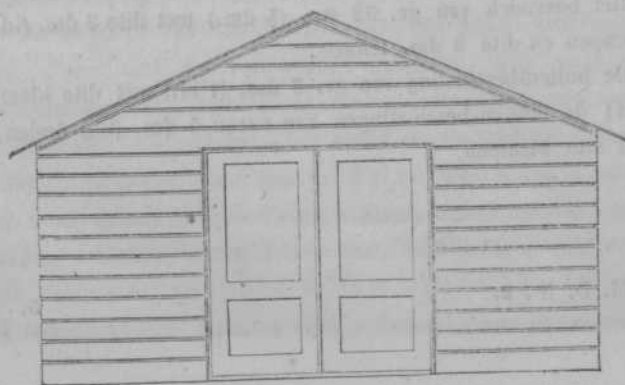
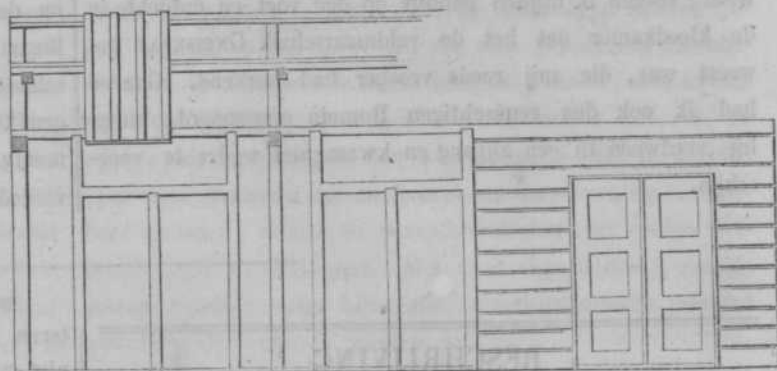
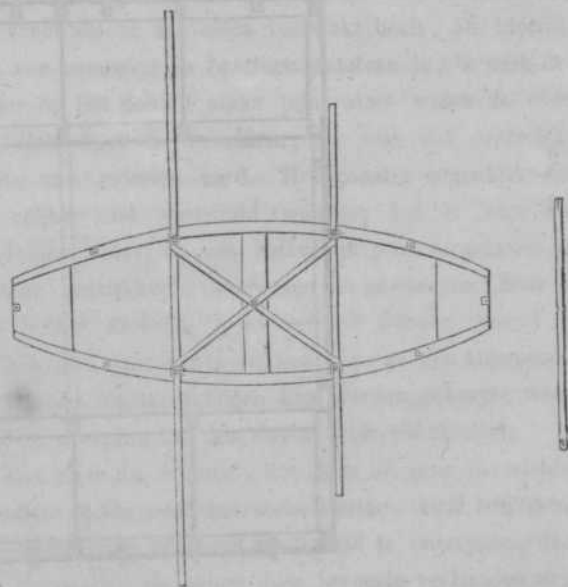

Fig. 3.

De buiten- en binnenschotten, aan en in de stijlen te werken, naar den uitslag, en met de haken en krammen aan de stijlen te verbinden; aan deze schotten gaan plus minus 450 haken, met 860 krammen; 15 paren knieren, D. L. n°. 6; 5 paar dito n°. 8; 15 kamersloten met houten krukken; 4 plaat-schuiven; een ijzer boomtje met krammen en 15 mat geslepen glasruiten in de deuren; 5 dito ongeslepen boven de achterdeur. Zijnde deze loods aanbesteed voor de som van f 950.

ZAMENSTELLING DER SCHUIT.

Lengte 17 voeten R., breedte 6 id. Vijf stijlen, waarvan de hoogte uit den bodem der schuit 6,5; lengte der bovenleggers, langste $7\frac{1}{2}$ voet buiten, kortste 4 voet 4 duim buiten; 12 koperen katrollen, waarvan 4 met krulmoering, 4 ijzeren beugels, waar de stijlen in staan, 4 ijzeren platen voor de roeispanen, met vier raampennen met kettingjes.

4 IJzeren haakjes tot bevestiging der zwemlijnen.

4 IJzeren karbeels om de bovenleggers te ondersteunen, met krammen, 8 ijzeren en 4 raampennen met kettingjes waar de leggers-in geplaatst zijn, 2 ijzeren ringen aan den steven, van 4 duim cirkel, tot ophaling der schuit, 3 roeispanen, 4 zwemlijnen, met zwemgordels.

Zijnde deze schuit met toebehooren aangenomen voor de som van f 100.

DE METHODE BAUCHER.

Even als alle nieuwe uitvindingen, zoo heeft ook de methode *Baucher* zijne voor- en zijne tegenstanders.

In den beginne waren er weinig of geen voorstanders; thans vindt men er velen in Frankrijk, en zelfs in Duitschland, Rusland, Nederland, ja zelfs in Hongarijen.

Welligt is er in langen tijd niet zooveel over de afrigtingskunst gesproken en geschreven, als op dit oogenblik het geval met de methode *Baucher* is, en wel omdat de afrigting van paarden eene zaak van het grootste belang is, vooral voor de kavallerie, ten tweede omdat men maar zoo terstond niet kan afstappen van beginselen, die men sedert jaren met vrucht beoefend heeft en waardoor men werkelijk goede uitkomsten verkregen heeft, welligt veel beter dan die welke men bij de eerste proeven van de methode *Baucher* verkreeg.

Het zoude daarenboven opmerkelijk zijn, dat men 6000 jaren omtrent de ware afrigtingskunst-methode gedwaald had; maar indien men in aanmerking neemt, dat dit toch omtrent het opstangen, iets dat veel eenvoudiger is, heeft plaats gehad, dan zal zulks minder bevreemden; vierkante oogen, dikke stooten, vaste neusriemen en losse kinnetenen zijn nog aan de orde van den dag.

Het verdient vooral opgemerkt te worden, dat de tegenstanders juist diegene zijn, welke de methode nimmer of weinig beproefd, ja zelfs in het geheel niet, of slechts eenige weinige malen hebben zien uitvoeren, en die ze misschien niet eens begrepen hebben; terwijl daarentegen een honderdtal Fransche kavallerie- en artillerie-officieren, geroepen om onder de leiding van den heer *Baucher*, de methode te beoefenen en daarnaar te beoordeelen, ze, vier of vijf uitgenomen, hebben goedgekeurd.

Wie nu hier als bevoegd regter kan optreden, willen wij aan den bescheiden lezer overlaten. Wat ons betreft, wij vermeenen echter, dat onder zulk een groot aantal officieren (niettegenstaande zij, over het algemeen, minder ervaren zijn in de rij- en afrigtingskunst dan de Duitsche officieren) wel een zeker aantal bevoegde beoordeelaars zullen gevonden worden, om de zaak zoo goed te beoordeelen als diegene welke de methode *Baucher* reeds afkeurden voor en aler zij iets er van gezien, of die ze zoo maar en passant hebben zien uitvoeren, en zich de moeite niet hebben willen geven de methode grondig te onderzoeken.

Zulk eene beoordeeling beschouwen wij als zeer oppervlakkig, als met zeer veel vooroordeel te zijn geschied.

Dat er in Duitschland nog velen tegen de methode zijn, is wel aan geen twijfel onderhevig.

De Duitschers, te regt najverig op alles wat tot rij- en afrigtingskunst betrekking heeft, zullen niet ligt gelooven, dat een Franschman hen iets beters zouden kunnen leeren. Neemt men echter in aanmerking dat Frankrijk 30 millioenen inwoners heeft, dan is het niet te verwonderen, dat onder zulk een aantal, wel een zeer kundig ruiter kan gevonden worden.

Onder een aantal redenen van afkeuring, vindt men ook dat de paarden bedorven worden. Men zij zoo goed van ons eene methode aan te toonen, waardoor de paarden niet bedorven worden. Dit is niet aan de methode, maar wel aan hare toepassing te wijten.

Hoe snel de vorderingen ook volgens de methode *Baucher* zijn, willen velen nog sneller vorderingen maken, terwijl anderen de vele rijkunstige toeren van den heer *Baucher* willen na doen.

Is het dan wel wonder, dat de paarden bedorven worden?

De methode wordt ook afgekeurd als te moeilijk voor den gewonen ruiter. Is de Pruisische methode gemakkelijker? Zoo ja, waarom? In Pruisen worden de beste ruiters uitgekozen, en op oude paarden

eerst de wijze van afrigting onderwezen; bovendien wordt een bekwaam officier met de instructie belast; de ruiters zijn, tot op zekeren graad, niet anders dan de armen en beenen van den instructeur.

Deze moet beoordeelen hoever ieder paard afgerigt kan worden, welke buigingen of andere oefening de paarden het meest noodig hebben.

Wij vermeenen dat de methode *Baucher* minder moeilijk is, omdat men veel aan de hand, stilstaande en in den stap werkt; in welke gevallen het rijkunstig gevoel duidelijker te voelen is, dan in den draf.

Het fraaiste van alles is, dat men nu gaat beweren dat de methode *Baucher*, de paarden van achteren verslijt. Niets bewijst beter dan zulk eene redenering, dat men hoegenaamd de methode niet begrijpt, of geheel tegen haar ingenomen is.

Inderdaad, hoe kan de nekbuiging met de stang, het bijbrengen en de halsbuiging met stang en trens, vooral te voet, eenigen nadeeligen invloed op de achterhand uitoefenen, daar deze bewerking zich tot den hals en den nek bepaalt, en hoegenaamd geene drukking op de achterhand uitoefent. Door de wending op de voorhand, kan toch hoegenaamd de achterhand niet lijden, vermits de zwaartelast meer naar voren geplaatst is.

Bij het teruggaan, indien dit met geweld geschiedt, zal de achterhand veel te lijden hebben, maar geschiedt het volgens de regels, dan heeft zulks geen plaats.

Deze oefening wordt in de beide methoden voorgeschreven, en daar het hoofd volgens de methode *Baucher*, eene lagere stelling heeft, zal de achterhand ook minder te lijden hebben.

De wending op de achterhand kan, volgens de regels uitgevoerd, evenmin eenen nadeeligen invloed op de achterhand hebben; het buiten-achterbeen treedt om het binnen-achterbeen heen, tijdens de voorbeenen den grootsten cirkel beschrijven en bijgevolg den zwaartelast mede ondersteunen; ook deze oefening wordt bij beide methoden voorgeschreven, en daar de hoofdstelling volgens de methode *Baucher*, lager is, wordt de achterhand minder gedrukt en heeft dus minder te lijden.

Door het verzamelen kan de achterhand, volgens de methode *Baucher*, ook niet lijden, vermits de last niet, zooals bij de Pruisische methode, op de achterhand mag overgebracht worden.

Bij den galop, zooals die meestal plaats heeft, met eene zeer hooge hoofdstelling en de neus in den wind, heeft de achterhand veel te lijden (zie *Seidler*, pag. 239), terwijl de galop met de lagere hoofdstelling, geenen nadeeligen invloed op de achterhand heeft.

Bij het traverseren, dat ook volgens de beide methoden moet worden uitgevoerd, heeft de achterhand, volgens de methode *Baucher*, minder te lijden, uit hoofde van de lagere hoofdstelling.

Door de oefening in het heupbuigen, en het korte omkeeren op de achterhand, waarbij het paard alleen op het binnen-achterbeen omkeert, zooals in het Pruisische reglement, kunnen de paarden versleten worden.

Het is niet de methode *Baucher* die onze paarden van achteren zal verslijten of versleten heeft, maar de gebrekkige wijze van afrigten, dat aanhoudend rukken en die geweldige kracht, die men moet aanwenden om de paarden te houden, en bovendien dat onnoodige en eeuwigdurende rijden op de trens, waardoor de paarden die hooge in den wind stekende hoofdstelling verkrijgen, welke, volgens *Seidler*, zoo nadeelig op de achterhand werkt; men sla de paarden, vooral der recruten, in den galop maar eens gade. Die *trens-manie* heeft, volgens ons, ook nog een ander groot nadeel, dat zij namelijk, mede een der hoofdoorzaken is, waarom onze ruiters allen eene ijzeren vuist hebben. Men ziet hen gedurende het rijden, vooral bij den galop, houden en trekken, en alle krachten inspannen om hunne paarden op de bepaalde afstanden te doen blijven. Hoe kan nu de ruiter, na eenen geruimen tijd zoo veel krachten te hebben ingepannen, eene rijkunstige, gevoelige, zachte vuist verkrijgen, en hoe zullen de paarden, die zoolang met veel krachtsinspanning zijn gereden, ligt in de hand zijn? Hoe aanhoudend hoort

men niet roepen: « Een ligte hand; geef toch het paard de hand; houdt het paard zoo vast niet!» doch alles te vergeefs.

De wijze waarop de beweging van schouder binnenwaarts uitgevoerd wordt, is ook, volgens onze wijze van zien, een der oorzaken waardoor vele paarden bedorven worden. Indien deze oefening alleen in den stap uitgevoerd wordt, met eene goede hoofdstelling, dan kan deze oefening nuttig zijn, maar in den draf met hooge hoofdstelling, heeft de achterhand te lijden.

Ook beweert men, dat de paarden door de lagere hoofdstelling achter de teugels en op de voorhand loopen; dit is eene tegenstrijdigheid. Een paard dat op de voorhand loopt, drukt op de teugels; een paard dat achter de teugels loopt, heeft zijnen zwaartelast te veel op de achterhand overgeplaatst. (Zie *Seidler*, pag. 72.)

Bij het besturen van het paard, moet de hals rustig zijn. — Nu beweren de tegenstanders van de methode *Baucher*, dat door het afbuigen de hals waggelend en te buigzaam wordt.

Ik buig mijne paarden, hoewel reeds afgerigt, nog dagelijks af, en heb nog nimmer ondervonden dat de hals te buigzaam is geworden. Daar er echter geen regel zonder uitzondering bestaat, geloof ik wel dat de hals bij enkele paarden te buigzaam zoude kunnen worden; doch dit moet de instructeur kunnen beoordeelen.

Een jong paard, dat men begint te rijden, slaat zeer veel met hoofd en hals heen en weder, om zich aan den teugeldwang te onttrekken en de pijn te ontwijken die de halsspieren hem veroorzaken.

Daar het thans nog zeer weinig of in het geheel niet afgebogen is, kan zulks toch wel niet aan deze bewerking toegeschreven worden.

Naarmate het paard in den hals en nek buigzamer wordt, houdt de pijnlijke werking der halsspieren op, en het heen- en wederslaan van den hals vermindert in dezelfde evenredigheid.

De hals moet aan de schoft vaststaan, maar in buigzaamheid toenemen naarmate hij daar verder van verwijderd is.

Volgens de methode *Baucher*, wordt de hals ook geenszins aan de schoft gebogen; er wordt immers duidelijk gezegd, dat bij de buiging het hoofd loodrecht moet zijn, en men op het laatst zich vergenoegen moet met de voorste helft te buigen.

Indien men een jong paard terstond sterk wil verzamelen, dan zal het den hals heen en weder slaan; nu krijgt de methode de schuld, terwijl zulks uitsluitend aan den ruiter toe te schrijven is.

De methode *Baucher* vereischt zeer veel werking met de beenen, en wel zoodanig, dat hij die gewoon is met de beenen voor de schouders van het paard te zitten, zeer wel zal doen, nimmer met deze afrigting te beginnen.

Vele proeven zijn nog in den laatsten tijd genomen, en hebben goede uitkomsten opgeleverd.

De heeren officieren die met mij in Tilburg geweest zijn, zullen zich zeer goed herinneren het onderscheid bij het schijfschieten, bij de inspectie van den brigade-generaal, in 1842 te Bommel, en die van 1842 te Tilburg.

Hoe rustig waren de paarden niet bij deze laatste inspectie, toen men in den stap, draf en galop, met de pistolen, en stilstaande met de karabijn naar den schijf schoot.

Alle ruiters waren meester van hunne paarden.

Later heeft men verhaald dat de paarden door de methode *Baucher* bedorven waren (1).

(1) Bij deze eskadrons waren een groot aantal slechte paarden, zoodat wij bij onze aankomst te Tilburg, meer dan eens gezegd hebben, dat er ten minste 60 paarden op reforme moesten gesteld worden; indien ik mij niet vergis, heb ik de eskadrons-kommandanten eene voordragt van deze paarden doen opmaken.

Toen wij in het nieuwe garnizoen aankwamen, had men slechts met 10 à 12 paarden het afrigten volgens *Baucher* aangevangen, terwijl toen reeds een aantal versten was.

Hetgeen nu aan eene vroegere wijze van behandeling toe te schrijven was, heeft men later in een onzer kavallerie-garnizoenen op rekening van de methode *Baucher* gesteld.

De kapitein van der Linden, van den artillerie-trein, heeft onder de leiding van den heer *Baucher*, een Engelsch rijpaard van den generaal *Fagel*, in 24 lessen geheel afgerigt.

Even voor ons vertrek uit Tilburg, heeft de 1ste luitenant *Tiemans* in 9 dagen, de laatstaangekomene remonte-paarden zoover afgerigt, dat zij alle wendingen en volten in den stap en draf uitvoerden, teruggingen, traverseerden en ligt in de hand waren.

Den achtsten dag nam men voor de eerste keer den draf aan; men had een' zeer beslissenden gang verkregen.

Het zijn deze daadzaken (die mij van de doelmatigheid der methode *Baucher* weder op nieuw overtuigd hebben, en hoewel zij bij ons door velen in den ban gedaan is, zet ik haar op mijne eigene paarden met vertrouwen voort, omdat ik, als middelmatig ruiter, oneindig beter geslaagd ben dan met de Pruisische methode, die ik gedurende vier jaren te Breda uitgeoefend heb.

Tot nog toe hebben wij in de wijze van de methode te bestrijden, meer den persoon en zijne wijze van schrijven zien aanranden, dan wel de methode zelve.

Men vergenoegt zich met haar af te keuren, door te zeggen: het is niets nieuws; het kan niet goed zijn; de paarden hebben allen ongeregelde gangen, enz; maar de redenen waarom, blijft men schuldig. Van alle brochures die tegen de methode gerigt zijn, vindt men er niet een die punt voor punt behandelt en de nadeelen daarvan duidelijk aantoot.

Baucher's wijze van schrijven wordt voor arrogant gehouden, doch dit is nog geen reden om de methode reeds daarom af te keuren.

Wij hadden gehoopt dat de tegenstanders hunne redenen van afkeuring aan het publiek zouden hebben medegedeeld; om hen daartoe uit te lokken, hadden wij eene kleine brochure geschreven: *De voordeelen van de methode Baucher boven de Pruisische*; doch tot nog toe zien wij te vergeefs uit naar eene wederlegging dezer weinige regelen; men vergenoegt zich met te zeggen, dat de methode niet deugt.

De volgende brief uit Berlijn ontvangen hebbende, deel ik dien aan het kavallerie-publiek mede:

«L'inspection a eu lieu à Berlin le 30 Decembre 1843, devant tous les Princes, généraux et chefs des régiments de Berlin; le manège était rempli comme il n'a jamais été. Le Prince de Prusse comme tous les autres étaient très-contens de toutes les deux classes. On trouvait que les chevaux dressés d'après l'ancienne méthode allaient mieux sous un, les autres sous un autre rapport; les premiers étaient mieux dans la main, et plus souples, mais les mouvements des autres étaient plus libres, surtout au trot. J'avoue que je trouve ce jugement tout juste, et qu'il me semble fort nécessaire, avec la plupart des chevaux, après les avoir donné, d'après la méthode *Baucher*, l'obéissance et la souplesse nécessaire, d'alléger peu à peu l'avantmain, et de concentrer plus de poids sur l'arrière-main, pour ne pas ruiner trop tôt l'avantmain, mais comme j'avais reçu l'ordre de me tenir littéralement au livre de *Baucher*, je n'avais pas la liberté de travailler d'après mon opinion.»
(get.) H. SEIDLEN.

Ziedaar de uitkomsten die men na drie maanden afrigting verkregen heeft.

Neemt men nu in aanmerking:

- 1°. Dat de afrigting heeft plaats gehad door goede ruiters, doch die nog geheel doordrongen waren van de oude manier, en nu voor de eerste maal de paarden volgens de nieuwe methode hebben afgerigt.
- 2°. Dat de pikeur een élève van *Baucher* was, die maar korten tijd in Parijs is geweest en voor de tweede maal les in deze methode gaf,

De paarden van het 4de regiment van de eskadrons te 's Bosch, waren hoegenaamd niet volgens *Baucher* behandeld, en van het escadron dat in H. . . . . aankomen is, heeft men veel meer paarden dan in D. . . . . verkocht. Alleen gebrek aan voldoende kennis of vooringenomenheid tegen deze methode, kunnen dergelijk rapport geprovoceerd hebben.

terwijl het andere peloton afgerigt werd door officieren en manschappen, ervaren in hunne wijze van afrigten.

3°. Dat de paarden die men in de Pruisische rijtschool heeft, uit de natuur veel buigzamer en beter gebouwd zijn dan de onze, en dus met eenige mindere sterke afbuiging kunnen volstaan.

4°. Dat de proef, hoewel onpartijdig genomen, Duitse scheidsregters heeft gehad.

Dan kan men de uitkomsten niet ongunstig beschouwen. Volgens de oude manier waren de paarden beter in de hand; moet men hierdoor verstaan, dat de paarden het gebit beter opvatten of gemakkelijker te houden waren?

Ik geloof het eerste, omdat de paarden, volgens *Baucher* afgebogen, zeer gemakkelijk te houden zijn, en met eene groote teugelvrijheid moeten gereden worden.

Ten tweede waren de paarden buigzamer.

Dit kunnen wij niet goed verklaren. — De hals en nekbuigingen hebben bij *Baucher*, hoewel eerst te voet, later echter te paard, nagenoeg op dezelfde manier als volgens de Pruisische methode plaats.

Wat de buigzaamheid van de achterhand aangaat, deze wordt volgens beide methoden, door dezelfde bewegingen verkregen, uitgenomen het heupbuigen, waarbij de voorhand zich telkens verheft.

De paarden, volgens *Baucher*, waren vrijer in hunne bewegingen. Ziedaar nu juist het tegenovergestelde van hetgeen de meeste antagonististen altijd beweerden.

Zij zeiden, dat de paarden, volgens *Baucher* afgerigt, geen vrije gangen hadden, dat zij niet draven konden.

Het komt mij voorts een weinig tegenstrijdig voor, dat de paarden volgens de Pruisische methode, langzamer, en de andere vrijer in hunne bewegingen waren; paarden die vrijer in hunne bewegingen zijn, moeten toch ook buigzaam wezen. *Seidler* wilde de paarden meer op de achterhand werken, terwijl men hier beweert dat de methode *Baucher* de paarden van achteren verslijt.

Indien nu al de uitkomsten in Pruisen van beide methoden gelijk staan, dan zullen ze hier ten voordeele van *Baucher* overhellen, uit hoofde dat onze paarden veel zwaarder gebouwd en onbuigzamer zijn, waardoor de bewerking op de trems oneindig langer zal duren, dan zoo men terstond met de stang aanvangt.

Naar het ons voorkomt, bestaat nu het grootste verschil bij deze proef, in de manier van verzamelen, of men den zwaartelast meer zal terugbrengen, en het hoofd hooger oprigten.

Ziedaar eene kwestie die wij aan het oordeel van ervarener ruiters willen overlaten, daar zij toch weinig aan de volgorde van afrigten en algemeene behandeling afdoet. Wij voor ons, vermeenen dat de bouwde van het paard en de bewegingen die hetzelfde uitvoeren wil, bepalen moeten, waar de zwaartelast geplaatst moet zijn.

Men heeft nu eene tweede proef te Berlijn genomen, die op eene zeer zonderlinge manier heeft plaats gehad, en ten nadeele van de methode *Baucher* is uitgevallen.

De heer *Seidler* heeft eene afdeling remonte-paarden volgens de oude Pruisische methode moeten afrigten, terwijl de ritmeester, die bij de eerste proef volgens de oude methode gewerkt heeft, nu eene afdeling remonte-paarden volgens *Baucher* heeft moeten afrigten. Daar nu de ritmeester niet zeer ervaren in deze methode zal geweest zijn, en er wellicht ook niet zeer mede ingenomen is, is het niet te verwonderen dat dit niet best is gegaan (1).

B. VAN MERLEN.

(1) Eit onpartijdige proeven moet de waarheid bliken; doch te oordeelen naar de wijze waarop de paarden te 's Hage en te Breda, van de Rijtschool of Militaire Akademie, en bij de korpsen, tot nu toe afgerigt zijn, en naar die welke wij in het Pruisische kamp van 1842 gereden hebben, in vergelijking van 't geen wij van de methode *Baucher* gezien hebben, verdient, volgens onze wijze van zien, deze methode de voorkeur.

Gaarne zouden wij ook eens in de gelegenheid worden gesteld, proeven te nemen tegen eenen voorstander van de Pruisische methode.

V. M.

NOG EEN WOORD

OVER DE NOODZAKELIJKHEID VAN HET FORMEREN VAN RESERVE-ESKADRONS.

Alhoewel het niet te ontkennen, en het gedurende de onlangs plaats gehad hebbende inspectiën genoegzaam is gebleken, dat onze kavallerie, in rijkunstige geoefendheid en in manoeuvreervaardigheid, in de laatstverloopen jaren, inderdaad vorderingen gemaakt heeft, zoo blijft het niettemin waar, dat de indeeling van rekruten en van remonte-paarden, in al de escadrons een groote hinderpaal is gedurende de instructie of oefening in de eigentlijke escadrons-school; en het nadeel aan die inrigting verbonden, is gewigtig genoeg om daarvan met een woord te gewagen. Die indeeling toch is oorzaak, dat de eskadrons, zooals zij op het papier staan, geene escadrons te paard zijn. Algemeen wordt derhalve, en niet ten onrechte, geklaagd over de zwakte der eskadrons, welke de escadrons-formatie op het exercitieveld, en dien ten gevolge de oefening in de eigentlijke escadronsschool, onder het bevel van den escadrons-kommandant, ten eenemale verijdt. Inderdaad moet het escadron, om bij deszelfs tegenwoordige getalsterkte aan manchap en paarden, als eenheid ook op het terrein te kunnen worden beschouwd en geoefend — en hiervan zal de noodzakelijkheid voor de deugdelijkheid der instructie wel niet betwijfeld worden — dat geheel getal manchap en paarden beschikbaar hebben; anders kan het escadron onmogelijk aan het doel der formatie beantwoorden. Intusschen bestaat het escadron voor een zeer groot gedeelte uit rekruten en uit remonte-paarden. De instructie der rekruten nu den voorrang hebbende boven de oefening der escadrons in hunne eigentlijke school, zoo volgt hieruit dat steeds een aanzienlijk gedeelte afgerigte paarden voor de rekruten beschikbaar blijven moet; dit aantal is natuurlijk in de onderscheiden escadrons zeer verschillend en hangt af van het aantal rekruten dat zich in ieder escadron bevindt; op dit oogenblik zijn er escadrons die daartoe ten minste vijf-en-twintig paarden daags behoeven; voegt men hierbij vijf-en-twintig remonte-paarden, die, hoewel gedeeltelijk in afrigting, nog niet in de escadronsschool overgegaan zijn, dan moeten er van de getalsterkte aan paarden reeds vijftig stuks — en dit is in sommige escadrons eerder te laag dan te hoog gesteld — van de voor de escadronsschool beschikbare paarden afgekend worden, zoodat er, verondersteld dat er slechts vijf paarden op den ziekenstal, of ziek op stal staan, van de honderd en vijf paarden die het escadron sterk is, slechts vijftig paarden voor de escadrons-school overblijven, waaronder de paarden der trompetters nog gerekend zijn, hoewel die natuurlijk geen plaats in het escadron nemen. Met opzigt tot de manchap is het wel iets, maar niet veel beter gesteld; de ruiters echter, die met het afrigten der jonge paarden belast zijn, moeten natuurlijk van de voor het escadron beschikbare ruiters afgekend worden, en het is dus uit het een en ander blijkbaar, dat de presente sterkte van het escadron, de escadrons-formatie te paard zóó weinig toelaat, dat het escadron, alhoewel compleet op het papier, slechts ruim een half berden escadron op het terrein tellen kan.

De indeeling der rekruten, inzonderheid in al de escadrons, is dus de oefening der escadrons, en dientengevolge hunne bedrevenheid, hunne bruikbaarheid in den weg; doch het is niet slechts dit; een ander nadeel vloeit nog daaruit voort: Het spreekt van zelf dat het een goed ruiters, die het geluk heeft een goed paard te hebben, onaangenaam is, dat paard door een rekrut te zien rijden en menigmaal bederven; daarbij is het niet slechts zijn paard, maar ook het bij dat paard behoorend harnachement, 't welk door den rekrut gebruikt wordt, en voor den goeden zindelijken staat waarvan hij verantwoordelijk is. De rekrut uit de manege terugkomende, is, ja, verplicht dat harnachement weder schoon te maken, maar hij moet zich zelve of zijne kleeding en wapens ook weder poetsen, om straks weder voor de exercitie te voet aan te treden, heeft dus weinig tijd, en dan, hoe poetst een rekrut die nog weinig handeling heeft, al is hij ook met den besten wil bezield; een en ander maakt dat de ruiters van lieverlede onverschillig wordt omtrent het paard wiens berijder hij is. Eene andere onaangenaamheid is deze: dat, daar de rekrut al spoedig op stalwacht komt, doch de exercitie niet verzuimen mag, de oude ruiters hem voor zoolang op de stalwacht vervangen moet, 't welk de dienst van den ruiters zwaart, daar hij zoodoende dagelijks de plaatsvervanger van den rekrut wordt; met de kamerwacht is dit eveneens zoo. Is het wonder dat

dit almede oorzaken zijn, dat de bruikbare oude ruiter bij het einde zijner dienstjaren, weigert zich op nieuw te verbinden en het regiment verlaat, terwijl zijne plaats alweder door een rekrut ingenomen en het kwaad hoe langer hoe grooter wordt.

Indien men derhalve besluiten konde het beschikbaar gedeelte paarden en manschappen van een der escadrons van ieder regiment, in de andere escadrons te verdeelen, en daarentegen alles wat niet dadelijk bruikbaar voor de escadrons-school, alles wat nog niet zoogenaamd afgeëxerceerd of gedeeltelijk versleten is, voorloopig in dat ledig kader te vereenigen, dan zoude het kwaad weggenomen zijn, en, wel is waar, ieder regiment te paard, een escadron minder dan nu, aantoonen, maar de bereden escadrons zouden inderdaad bruikbare en voor alle diensten beschikbare escadrons te paard zijn. In ieder regiment zou aldus een escadron als reserve of *dépôt*, eigenlijk *leer-escadron*, worden ingerigt, ter opleiding en vorming der rekruten en der jonge paarden, die niet in de eigenlijke bruikbare manoeuvre-escadrons zouden overgaan, voor dat zij daartoe genoegzaam waren afgerigt. Wat de paarden betreft, zoude men, zuinigheidshalve, van de pas beginnende rekruten, zoodanige uit de manoeuvre-escadrons naar het leer-escadron kunnen zenden, die, alhoewel in de eerste lessen nog bruikbaar genoeg, niet wel langer in de escadrons kunnen dienen, of de vermoeijenissen van den oorlog (*casu quo*) zouden kunnen weêrstaan; terwijl bij het invoeren van zoodanigen maatregel, indien men namentlijk voor de algeheele afrigting der jonge ruiters, geene paarden bij het leer-escadron aanschaffen wilde, en deze jonge ruiters genoegzaam in de rijkunst onderwezen zijnde om in de pelotonschool over te gaan, zich van die remonte-paarden zoude kunnen bedienen, wier algeheele afrigting nabij is en die mede eerlang in de escadrons-school overgaan kunnen.

Tot de eigenlijke oefening der remonte-paarden, zouden voorloopig eenige daartoe geschikte ruiters of *appointés* bij het leer-escadron kunnen gedetacheerd worden, die na de afrigting dier paarden en bij het ontvangen van eene nieuwe remonte, weder door andere ruiters zouden kunnen vervangen worden, terwijl daarenboven het kader van het leer-escadron tot die afrigting zoude gebezigd worden. Dat dit kader bij uitstek deugdelijk zijn moest, ligt in den aard der zaak, dewijl de algeheele vorming van man en paard, van die deugdelijkheid zoude afhangen, en zou derhalve al wat op den naam van een goed instructeur aanspraak maken kan, bij afwisseling in dat kader moeten dienen, om na verloop van eenigen tijd wederom in de manoeuvre- of veld-escadrons plaats te nemen. Overigens zijn de voordeelen, die zoodanige reformatie in de regimenten opleveren zoude, voor het welbegrepen belang der kavallerie, zoo duidelijk, dat het onnoodig schijnt hierover verder uit te weiden.

H..... Augustus 1844.

H.

Verscheidenheden.

De verschillende korpsen van het Fransche leger, die in de loopende oogenblikken in de omstreken van Metz zijn bijeengetrokken, of zich nog zullen vereenigen, staan onder de bijzondere benaming van *Operatie-korps van den Moezel*, onder de bevelen van den hertog van *Nemours*. Het hoofddoel dat met deze vereeniging beoogd wordt, is de beoefening van strategische verzamelingen en de oefening in den vestingkrijg. Het bedoelde korps is als volgt verdeeld:

1.) Belegerings-korps, onder de bevelen van den luit.-generaal Baron *Achard*.

Dit gedeelte bestaat uit:

- a. Eene *observatie-divisie* van twee brigaden. De eerste brigade is zamengesteld uit een bataillon jagers van Orleans en twee regimenten infanterie van linie; terwijl de tweede brigade gevormd is uit een regiment ligte en twee linie-infanterie-regimenten. Bij die divisie zijn gevoegd: een regiment jagers te paard en een regiment lanseniers.
- b. De *belegerings-troepen*, te weten: een bataillon jagers van Orleans en twee regimenten ligte infanterie.

2.) Verdedigings-korps, onder de bevelen van den marechal-de-champ *Duhot*, bestaande uit twee regimenten infanterie van linie.

3.) De divisie tot ontzet der vesting bestemd, onder de bevelen van den luit.-generaal Graaf *d'Houdetot*. Deze divisie is gevormd uit:

a. Eene divisie infanterie van twee brigaden, zijnde de eerste zamengesteld uit een bataillon jagers van Orleans en twee regimenten infanterie van linie; terwijl de tweede uit drie regimenten infanterie van linie bestaat.

b. Eene brigade kavallerie, zamengesteld uit een hussaren-, een lansier- en een dragonder-regiment.

4.) Versterkings-brigade, onder de bevelen van den marechal-de-camp *d'Y de Résigny*, bestaande uit twee dragonder-regimenten.

5.) Artillerie, onder de bevelen van de marechals-de-camp *Bouteillon* en *Pron*. Bij elke divisie zijn twee veldbatterijen, en bij de versterkings-brigade eene rijdende batterij gevoegd.

De troepen der genie, te Metz in garnizoen, zullen aan den aanval en aan de verdediging deelnemen. Twee bruggentrails, de eene met eene bok- en schraagbrug, de andere uit eene pontonbrug zamengesteld, zullen dienen om de gemeenschap der aanvallers te onderhouden.

De sterkte van het geheele operatie-korps moet tusschen de 35000 en 40000 man belooopen. De kavallerie die aan deze oefeningen deelneemt, moet reeds van den 10den Julij tot den 10den Augustus, bij Luneburg vereenigd zijn geweest, om speciaal geoefend te worden. Tegen het laatst van September moeten al deze troepen in hunne respectieve garnizoenen terug zijn.

De nieuwelings door den Zweedschen ijzergieter *Wahrensdorf* uitgevondene kanonnen, welke aan den kulas geladen worden, zijn bij Weenen op de Simmeringer heide, op nieuw beproefd geworden. Deze proef heeft plaats gehad onder de oogen van den chef der Oostenrijksche artillerie, den aartshertog *Lodewyk*, en moet, volgens de daarvan bekend gewordenen bescheiden, bevredigende uitkomsten opgeleverd hebben.

Het werktuiglijk deel, waardoor de lading geschiedt, moet bestaan uit een cilinder, waarmede de opening, waardoor de lading ingebracht is, gesloten en door een dwars-cilinder bevestigd wordt. De laatstbedoelde bevestigingswijze had bij de proeven, die in het vorige jaar hebben plaats gehad, niet voldaan, daar zij aanmerkelijk was beschadigd geworden. De verbeteringen die men er nu had aangebracht, schijnen zeer voldoende bevonden te zijn.

Tot het doen dezer proeven had men, op den afstand van 400 passen, een massief van aarde opgeworpen, bekleed met sterke palen, welke tot schijf dienden. Vijftig schoten werden achtereenvolgens met den vuurmond, zijnde een 18er, zoo schielijk mogelijk gedaan. Bij het eerste schot werd reeds een der palen verbrijzeld.

De lading werd in den aanvang $\frac{1}{2}$ @ ligter dan de gebruikelijke genomen, doch allengskens versterkt. De vuurmond stond onder eene blindage, die zeer sterk gebouwd was, eensdeels om de uitwerking van den dreun en de wegdrijving van den rook te beproeven, ten anderen, om de proeven zonder gevaar voor de bediening te kunnen bewerkstelligen. De uitspraak der commissie schijnt zeer voordeelig te zijn geweest, dewijl deze vuurmonden zeer worden aanbevolen voor schepen en kazematten.

BIJLAGE II.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIREN SPECTATOR 13de DEEL, N°. 2.

Maand Augustus 1844.

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

BENOEMD:

Tot 2den luit.-kwartierm^r.: bij het 1ste reg. drag., de sergeant-titulair J. J. Thiel, van het 1ste reg. inf. Bij het 5de reg. art., de sergeant O. J. de Haart, schrijver der 5de kl. bij het dep. van oorl. Bij het 5de reg. inf.: tot maj., de kap. der 1ste kl. W. A. C. de Vree, van het 4de reg. inf. Bij het 5de reg. inf.: tot kap. der 1ste kl. de kap. der 2de kl. G. W. L. de Petit, van het reg. Tot kap. der 2de kl.: de kap. der 5de kl. C. J. Juta, van het reg. Bij het 4de reg. inf.: tot kap. der 5de kl., bij keuze, de 1ste luit.-adj. H. Mackay, van het 1ste reg. inf. Bij het 1ste reg. inf.: tot bat.-adj., de 1ste luit. W. van Barneveld, van het 8ste reg. inf. Tot kommandant directeur van het Invalidenhuis te Leyden: de gep.

maj. J. C. F. Koch, ter vervanging van den gep. maj. W. P. D'Auzon de Boisminard, aan wien op zijn verzoek eervol ontslag uit die betrekking is verleend. Tot maj. zonder bezwaar der schatkist: de gep. kap. der inf. A. H. van Karnebeck.

Verplaatsingen.

Bij het 8ste reg. inf.: de 1ste luit. J. Voogt, van het 4de reg. inf. Bij de gen. dienst der landm. in Oost-Indie: de offic. van gez. der 5de kl. bij de zeemagt, H. C. C. T. de Ruyter.

Eervol ontslagen.

De 1ste luit. der kav. H. Bon de Vos van Steenwijk, genaamd van Essen, thans het tractement van non-activiteit genietende, onder toekenning van den rang van ritmeester.

Overleden.

De surnumeraire adjunct-paarden-arts A. F. Meylink.

BILLAGE II.

REGIOMONDE EN DEN NEDERLANDEN SPECTATOR 1844

Maand Augustus 1844

De organisatie der wetenschappen is een der belangrijkste zaken van het bestuur van een land. Het is niet alleen de wetenschappen die de grondslag vormen van de beschaving, maar ook de wetenschappen die de grondslag vormen van de economie. Het is niet alleen de wetenschappen die de grondslag vormen van de beschaving, maar ook de wetenschappen die de grondslag vormen van de economie.

De organisatie der wetenschappen is een der belangrijkste zaken van het bestuur van een land. Het is niet alleen de wetenschappen die de grondslag vormen van de beschaving, maar ook de wetenschappen die de grondslag vormen van de economie. Het is niet alleen de wetenschappen die de grondslag vormen van de beschaving, maar ook de wetenschappen die de grondslag vormen van de economie.